ХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

48-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 12 (13328)
1971 оной
январиин 15,
пятница

Сэн 2 мүнгэн

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

ҮХЭД ХОНИШОД! *Хурьган бүхэниие һайнаар түлжүүлхын түлөө тэмсэе!*

ОРОЛДОСОТОЙГООР, ЭМХИТЭЙГЭЭР...

Хэды бэрхэшээлнүүдтэй байгаа һаань, манай колхоз үбэлэй нама хүйтэн соогуур—ян, февраль һаранuудта хонид хурьгалуулдаг заншалтай юм. тэнэй сагта хурьгадые абадаг лэдаа һайн бэлэдхэлтэйгээр угтаха хэрэгтэй. Тиимэһээ бүхы хүмэрөө эмхитэй, гуримтайгаар буулаал һаа, түл һайнаар, олоор адаг, үхэл гарзагүйгөөр түлгэрдэдэг. Зарим газарта бэлэдал муутай байһан, хони, хурьгай харууһа, эдеэлүүлгые хангалгүйгөөр, һулаар эмхидхэһэн арһаа нёдондо 100 хонин бүһөө 93 хурьга абабашье, үхэл рзада орожо, ногоон дээрэ гартараа 89-дэнь оруулжархиһан набди.

Үнгэрэгшэ жэлэйнгээ алдуу нүүдһээ һургаал абажа, мүнөө жэл түл абалгадаа һайсахан лдахээ оролдогдоо. Бүри хаууи намарһаа эхилээд хонишодай шэнэ түл абалгадаа бэлдэжэ хаһан байна. Нэн түрүүндэ онидоо һайса таргалуулжа абаад, урьгалжа захалтарань намаайнь хүшые һуларуулангүй байһаа оролдоо. Эхэ хонидой отара бүхэнэй байра дулаанай сагта заадаһан, дулаалагдаһан, үбһэ тэжээл горитойгоор зөөжэ абтаһан байна. Тиигээд декабрь һарын хорёодоор эхэ хонидойнгоо отара бүхэниие хурьга абалсаха гүнүүдээр гүйсэд хүсэлдүүлэгдээ. 550—600 хонитой отарануудта 5—6 хүн ажаллана. Хурьга абалгаа залуушуул олоороо ошоо. Жэшээлхэдэ, мүнөө жэл 10 класс дүүргэһэн басагад Галина Ардаева, Наташа Цыденова, Вера Новова, Клара Норбоева гэгшэд отарануудта ошоод, оролдосотой шударгыгаар ажаллажа байнхай.

Хуушан жэлэй һүүлшын үдэрнүүдтэ түрүүшын хурьгад гаража захалаад, мүнөө отара бүхэндэ зуугаадаараа маараалдажа эхилээ. Зарим отарада сүүдхын 20—30 хурьгад абтажа, түл абалгын эгээл халуун хаһа ороод байна.

КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ манай хонишод горитойхон уялга абаһан юм. Арга боломжонуудаа тооложо үзөөд, 7 отарынхид 100 эхэ хонин бүриһөө 98-һаа үсөөн бэшэ хурьга абажа, бүрин бүтэнөөр түлжүүлхэ социалис уялга хараалаа. Бүхы колхозоороо 100 хонин бүриһөө 95 хурьга томо болгохо уялгатайбди. Колхозоймнай үнинэй, түрүү хонишон коммунист Ларион Иванович Яньков шэнэ түрэхэ түлгэ хонидһоо 100-най 90-һээ үсөөн бэшэ хурьга түлжүүлхэб гэжэ үгэеэ үгэнхэй.

Урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар бэелүүлхэ арга боломжонуудшье манайда бии. Үбэлжэлгын үедэ малдаа гүйсэд хүрэхэ үбһэ тэжээл, илангаяа шэмэ ехэтэй силос, зелёнко, талха таряа элбэгтэйбди. Эхэ хонидто үдэртөө 300 грамм нормотойгоор талха тарянай зүйл эдюулэгдэжэ захалһаар халуун намарай. Хонидой хүшэ шадалшье жэгдэрһүү һайн.

Мүнөө жэлэй түл абалгые эмхитэй һайнаар үнгэргэхэ тухай асуудал коммунистнуудай хамтын суглаан дээрэшье, правлени, сомоной Соведэй гүйсэдком болон партийна комитедэй зүблөөнүүд дээрэ нэгэнтэбшэ табигдажа, зохихо хэмжээнүүд абтаһан, хэгдэхэ шухала хүдэлмэринүүд хараалагдаһан байна. Мүнөө жэл манай колхоздо хонин ажал эрхилхэ тусхай мэргэжэлтэ-зоотехник табигдаа.

Иигэжэ хонишоднай шэнэ табан жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түл абалгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаад, эдэ үдэрнүүдтэ шанга шалгалта гаража байна. Отара бүхэндэ сүлөө тухагүй саг ерээ.

Түл абалгын үедэ хонишод болон бусад малшадые худалдаа наймаагаар, культурно-ажаһуудалай талаар һайса хангаха гээшэ тон шухала хэрэг. Тиимэһээ манай колхозой правлени болон партийна организаци энээндэ онсо анхаралаа хандуулжа, оролдосотой шударгыгаар ажаллажа байһан хонишод, малшадаа тон түрүүндэ эд бараа, эдеэ хоолой зүйлнүүдээр дутаахагүйн түлөө оролдоно. Тусхай автомашина табижа, түл абалгын эхилһэнһээ хойшо малшадта неделидээ хоёр дахин эдеэ хоолой зүйлнүүд, эд бараа гаргажа наймаалагдана. Тэрэшэлэн газетэ, журналнууд малшадта саг соогоо хүргэгдэнэ. Колхозой хүтэлбэрилэгшэнэр, хүдөө ажахын мэргэжэлтэд, агитаторнууд хонишодтой хөөрэлдэжэ, һүүлэй һонинуудые дуулгана.

Шэнэ түл абалгые бэлэдхэл һайнтайгаар, эмхитэй гуримтайгаар захалһан дээрэһээ, мүн хонишодоймнай оролдосотой шударгыгаар ажаллажа байһан дээрэһээ харахада, урдаа табиһан зорилгонуудаа амжалтатайгаар дүүргэхэбди гэжэ этигэгдэнэ.

В. САНЖИЕВ,
Захаамнай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой партбюрогой секретарь.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Хоринн аймагай «Георгиевский» совхозой түрүү хонишодой нэгэн Михаил Кабирович Мухутдинов.

А. ШУЛУНОВОЙ фото.

ТҮСЭБӨӨ ХАХАДЛАА

Аймагаймнай ажахынуудай дундаһаа Анаагай совхоз энэ жэлдэ түл абалгаар түрүүлжэ ябана. Совхоз дотор һүүлэй үедэ 1400 хурьган абтаад байна. Тэдэнэй хахадынь шахуу совхозой гурбадахи отделенидэ абтаһан байха юм.

Совхозой түрүү хонишон Галина Доржиева 500 эхэ хонинһоо 300 хурьга, Ц-Д. Чимитов 480 хонинһоо баһал гурбан зуугаад хурьга абанхай, ажалаа саашань амжалтатайгаар үргэлжэлүүлнэ.

В. АБИДУЕВ.

Хори.

МҮРЫСӨӨНЭЙ МАНЛАЙДА

Республикымнай модо бэлэдхэлэй түрүү пунктнуудай нэгэн болохо Лебяжиин коллектив табан жэлэй, мүн 1970 оной түсэбые даалгаварһаа холо урид дүүргэжэ, шэнэ табан жэлые угтаһан байна. Энэ пунктын коллектив табан жэлэй түсэбһөө гадуур 48 мянган кубометр модо бэлдээ. Мүн технико-экономическа талаараа һайн үрэ дүн туйлагдаа. Ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ даабари дүүлэгдэһэн байна.

Модошод партиин ээлжээтэ съездые ажалай бэлэгтэйгээр угтаха гэжэ шиидээд, жэлэй түрүүшын үдэрһөө бүтээсэтэйгээр ажаллаа. Мастернууд М. И. Руденко, В. П. Ивановой даадаг модо бэлэдхэлэй участогууд даабаряа үдэр бүхэндэ үлүүлжэ, социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Ехэ бүтээсэ туйлахын түлөө мүрысөөн бага комплексно бригаданuудай дунда дэлгэрээ. Табан жэлэй даабариһаа гадуур 28 мянган кубометр модо бэлэдхэһэн Г. Яричинай, 20 мянган кубометр модо бэлэдхэһэн В. Тарантинай, мүн табан жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэһэн И. Кожевинэй, В. Белигэй, М. Рековскиин даадаг бригаданууд съездын хүндэлэлэй социалис мүрысөөндэ һайн үрэ дүн туйлажа байнхай.

Погрузчигай крановщик А. Рековский, модо шэрэдэг автомашинын жолоошод В. Гагарин, И. Хребтов, М. Турта, Н. Кузнецов, П. Серебренников болон бусад даабаряа үлүүлэн дүүргэнэ.

Баргажанай леспромхозой модо бэлэдхэлэй бүхы пунктнуудай коллективүүд жэлэй эхинһээ хойшо графигаа уридшалан дүүргэжэ ябана. Энэ социалис мүрысөө Лебяжиин пунктын коллектив толгойлһоор.

С. ВШИВКОВ.

ТЭМСЭЛЭЭ ШАНГАДХАНА

Баргажанай аймагай Уланай сомоной харьяата колхоз болон эмхи зургаануудай коллектив бүхэн КПСС-эй XXIV съездын нээгдэхэ үдэрые ажалай амжалтаар угтаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлгэтэйгээр мүнөө үедэ хүдэлжэ байнхай. Энэ алдарта үдэрэй ойртохо тума хүн бүхэн бэе дээрээ даажа абаһан социалис уялгаяа дүүргэхэ ба үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэлээ улам шангадхана.

Жэшээлхэдэ, сельпогой коллектив эд бараа наймаалха жэлэйнгээ түсэбые арбан хоногоор уридшалан дүүргээ һэн. 1969 онойхитой сасуулжа үзэхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ 105.796 түхэригэй ехэ эд бараан хүн зондо худалдагдаа. Тиихэдэ тус сельпо эд бараа худалдаха табан жэлэй даабариие үлүүлэн дүүргээ.

Тус сельпогой правлени, профсоюзайнь эмхи социалис мүрысөө зүбөөр эмхидхэхэ хэрэгтэ анхарал хандуулна. Жэшээлхэдэ, сельпогой правлениин түрүүлэгшэ, залуу коммунист Л. О. Дампилов коллективэйнгээ гэшүүдэй дунда хөөрэлдөөнүүдые саг үргэлжэ үнгэргэнэ. Эндэ социалис уялгануудай дүүргэлтэ тухай үрэ дүн ходо гаргагдана. Сельпогой правлени холын гүүртэ, отарануудта ажаһуудаг малшадай эрилтые эд бараагаар хангахын хойноһоо үдэр бүхэн оролдолго гаргажа байдаг.

Үбэлэй үедэ нүхэр Дампилов долоон хоногто нэгэ дахин автолавкаар бүхы гүүртэ, отарануудта заатагүй ошодог заншалтай. Эд бараанай, эдеэ хоолой талаар малшадай хэһэн захилые тэрэ өөрөө бэшэжэ абадаг. Баталагдаһан графигай ёһоор, һаалишад, хонишодой хэрэглэһэн эд бараа саг дары асаржа үгэдэг юм. 1971 оной түрүүшын үдэрһөө Уланай сельпогой хүдэлмэрилэгшэд амжалтатайгаар хүдэлмэрилнэ. Январиин түрүүшын хахадай түсэб уридшалан дүүргэгдэбэ. К. В. Дугароваагай даадаг түбэй магазинай наймаалагшад Ц. Э. Нартуева, Ц. М. Еноткина гэгшэд социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ, бусадай дундаһаа шалгарна.

Мүн лэ М. И. Любовниковагай даадаг эдеэ хоолой магазин, Н. Федоровагай даадаг культурна эд бараанай магазин муу бэшээр шэнэ жэлые эхилээ.

Уланай сельпогой коллектив партиин ээлжээтэ XXIV съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын тулада эд бараа худалдаха түрүүшын кварталай түсэбые арбан хоногоор уридшалан дүүргэхэ гэжэ шиидэбэ.

Наймаалагшагүй заахан ларегууд холын бүхы гүүртэ, отарануудта нээгдэбэ.

Г. БАДМАЕВ.

ШЭНЭ ТАСС ҺОНИН

Н. В. ПОДГОРНЫЙ КАИР ЕРЭБЭ

КАИР. (ТАСС). СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Н. В. Подгорный албан хэрэгээр Каир ерэбэ. Асуанай гидротехническэ барилга дүүрэһэндэ зорюулагдаһан баяр найрта тэрэ хабаадалсаха юм.

ОАР-ай Президент Анвар Садат, бусад хүтэлбэрилэгшэд Н. В. Подгорные, тэрэниие үдэшэжэ ябаһан хүнүүдые Каирай аэродром дээрэ угтаба.

АВТОЗАВОДОЙХИДОЙ ҮҮСХЭЛ

Ленинскэ комсомолой нэрэмжэтэ Москвагай автозаводой мотоорнуудай цехэй улаан булан соо В. Сысоевой хүтэлбэрилдэг участогай коллективэй суглаан хоёр халаанай һэлгэлдэхэ үедэ, январиин 13-да болобо. КПСС-эй XXIV съездын хүндэлэлдэ социалис мүрысөө дэлгэрүүлгэдэ тэрэ суглаан зорюулагдаһан байгаа. Наладчик Н. Караваевай дурадхалаар энэ участогай хүдэлмэришэд 1971 оной апрелиин 17-до коммунис субботник үнгэргэхэ гэжэ тогтообо. Тэрэ үдэр олоһон мүнгэеэ бүхыдэнь шэнэ табан жэлэй жасада тэдэнэр оруулха юм.

Участогай коллектив үүсхэлыемнай дэмжыт гэһэн уряатайгаар автозаводой бүхы коллективтэ, Москвагай ажалшадта хандаба. (ТАСС).

ҺАРА ДЭЭГҮҮР 2930 МЕТР

Замбуулинай алас холын барисаа бэелүүлдэг центр. Январиинл 13. (ТАСС). Зургаан час соо үргэлжэлөөд, 1 час 30 минутада дүүрэһэн сеансын үедэ научна хэмжэлгэнүүдэй хэгдэхын хажуугаар, луноходые жолоодохо арга методүүд шэнжэлэгдэһэн байба.

Өөрөө ябадаг аппарат сеансын үедэ 553 метр дабшаһан байна. Борт дээрэ табяатай оньһото түхеэрэлгэ, научна аппаратура гэмгүй һайнаар хүдэлөө. Һара дээрэ бууһан сагһаа хойшо мүнөө хүрэтэр өөрөө ябадаг энэ аппарат 2930 метр ябажа гараа.

Январиин 13-һаа 15 хүрэтэр научна хэмжэлгэнүүд бэелүүлэгдэхэ гэжэ хараалагдана. Тэрэ үе соо луноход хүдэлхэгүй. Яахадааб гэхэдэ, наранай шанха дээрэ байха һэн тулада һарын нюрган талын телевизионно зураг муугаар харагдаха.

АЛДАРТА ОЙН ХҮНДЭЛЭЛДЭ

УЛААН-УДЭ. ТАСС-ай корр.). Январиин 13-һаа эхилэн Буряадай ниислэл хотын кинотеатрнуудта монгол фильмүүдэй недели эхилбэ. Хани барисаан, харилсаа холбоон, бэе бэедээ туһалалсалга тухай договорой СССР ба Монголой Арадай Республикын хоорондо баталагдаһанай 25 жэлэй ойдо тэрэ недели зорюулагданхай. «Үер», «Манай орон» гэхэ мэтын монгол фильмүүдые, мүн совет ба монгол кинематографистнуудай хамтадаа табиһан «Исход» гэжэ зурагые харагты гээд хүн зон уряалагдана.

Аха дүү арадуудай хани барисаанда зорюулагдаһан суглаа, митингнүүд республикын промышленна предприятинуудта, барилгануудта, колхозууд ба совхозуудта үнгэргэгдэхэ юм.

СИОНИСТНУУДАЙ ХОРОТО ЯБУУЛГЫЕ БОЛЮУЛХА

Холбоото Штадуудта байдаг совет эмхи зургаануудта, тэндэ ажаһуужа байгаа совет гражданинуудта эсэргүү хэдэн олон хорото ябуулга «еврейнүүдые хамгаалха лиги» гэһэн хархис эмхи үйлэдэһэн байха юм. Энэ эмхидэ хабаадагшад совет посольствын мэдээсэлэй ба худалдаа наймаанай таһагуудай байшангай үүдэнэй хажууда бомбо тээсгэн тэһэлһэн байгаа.

Сионистнуудай эдэ мэтын хорото муухай аашануудые зэбүүрхэн буруушааһан бэшэгүүд манай ороной заха хизаар бүриһөө ТАСС-ай нэрэ дээрэ үдэр бүри ороно. Тэдээнэй заримыень доро толилнобди.

Биробиджан городой силовой трансформаторнуудай заводой бүлэг хүдэлмэрилэгшэд тус заводой директор, горсоведэй депутат М. Кауфман түрүүтэй—манай заводой хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад «еврейнүүдые хамгаалха лиги» гэжэ хорото эмхиин бузар булай хулиган аашые уур сухалаа хүрэн буруушаана. Дүтын Зүүн зүгтэ эзэрхэг түримхэй һанаашалгаяа бэелүүлжэ шадахагүй болоходоо, сионис «ажал ябуулагшад» США-да байдаг совет эмхи зургаануудта эсэргүү бандит муухай ааша гаргажа эхилээ.

Иимэ хорото ябуулгыень эрид шангаар буруушаагаад, хойшодоо болюулхыень эринэбди. Американ засагаархид сионистнуудые зоргоорнь табихаяа болихо ёһотой.

В. ЕРМИЛОВ, Москва городой «Красный пролетарий» заводой слесарь, Социалис Ажалай Герой — совет эмхи зургаануудта, манай гражданинуудта эсэргүү хорото ябуулгануудаа зогсоохо ёһотой. Эгээл тиимэ эрилтэ Никсонэй правительствын урда манай ороной ажалшад табина.

Бидэнэр эб найрамдал хүсэнэбди, арадуудай хоорондо, тэрэ тоодо американ арадтай хани барисаатай байха гээшые хүндэтэй дээрэ тоолонобди. Харин сионистнууд Советскэ Союзай, Америкын Холбоотой Штадуудай хоорондохи харилсаае муудуулха гэжэ һэдэнэ.

М. ШАХНОВИЧ, Советскэ Союзай Герой (Баку)—сионизм гээшэ эгээн лэ муухай националис хүдэлөөн хэзээдэшье байһан юм. Мүнөө болоходо тэрэнэй эмхинүүд империализмын зэбсэгын эли бодоор болобо. «Еврейнүүдые хамгаалха лиги» гэдэгэй һаянай ааша тэрээниинь тон тодоор харуулба. Совет орондо эсэргүү хорото ябуулгаяа болюулхыень эринэбди.

Б. ИСКАНДАРОВА, Душанбе хотын бүд нэхэлгын комбинадай утаһа ээрэгшэ, СССР-эй Верховно Соведэй депутат—39 үндэһэ яһатанай эбтэй эетэйгээр ажаллажа, ажаһуужа байдаг манай предприятиин коллектив Совет орондо эсэргүү США-гай сионистнуудай аашада дураа ехээр гутана. Американ засагаархид тэдэ хулигануудай хорото ябуулгые хорижолхоһоо байтагай, харин тэрээниинь мэдээгүй юм шэнги һуунад. Совет зургаануудай, тэдэнэй хүдэлмэрилэгшэдэй аюулда оронгүйгөөр, зохид һайнаар хүдэлхэ арга олгохыень, террористнуудые шангаар хэһээхыень американ засагаархидһаа эринэбди.

ОРОНОЙ ГЭР БАЙРЫН ФОНД ТУХАЙ

«Манай орон дотор, үнэндөө, гэр байрын фонд шэнэлхэ ябуулга хэгдэжэ байна... Хаанта засагай үеын һорхи һархи гэрхэнүүд, хуушан сагай бараагууд үгы боложо байнхай. Хэдэн миллион айл мүнөө сагай уужам һаруул гэрнүүдтэ нүүжэ ороно, электричествэтэй, газтай, халуун уһатай тусгаар байрануудые абана. Энэмнай ямар ушартайб гэхэдэ, хүн зоной ажаһуудал үндэһөөрөө хубилжа, амарха, сагаа болбосоноор үнгэргэхэ, һураха, үхибүүдээ хүмүүжүүлхэ арга боломжо улам ехэ боложо байна» гэжэ нүхэр Л. И. Брежнев хоёр жэлэй урда тээ хэлээ бэлэй.

Эдэ үгэнүүдэй тон зүб байһые үнгэрэгшэ табан жэлэй үрэ дүнгүүд баталан гэршэлээ. Даб дээрэхи мэдээнүүдэй ёһоор, ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТУРШАДА МАНАЙ ОРОН ДОТОР АРБАН НЭГЭ МИЛЛИОН ХАХАД ШЭНЭ БАЙРА, 500 ГАРАН МИЛЛИОН ДҮРБЭЛЖЭН МЕТР НИИТЭ ТАЛМАЙТАЙ ТУС ТУС ГЭРНҮҮД БАРИГДАА. Тэрэнэй гурбанай хоёр хуби үлүүтэйнь гүрэнэй хүсөөр баригдаһан, бусадынь—гүрэнэй туһаламжатайгаар колхозууд болон хүн зоноор баригдаһан байна. 42 МИЛЛИОН ҮЛҮҮТЭЙ ЗОН ШЭНЭ ГЭРНҮҮДТЭ ОРОО, МҮН 13 МИЛЛИОН ШАХУУ ХҮНҮҮД ГҮРЭНЭЙ ГЭР БАЙРЫН ФОНДЫН ХУУШАН ГЭРНҮҮДТЭХИ БАЙРАНУУДАА ҺЭЛЬБҮҮЛЭН ЗАҺУУЛҺАН БАЙНА.

Наймадахи табан жэлэй турша соо баригдаһан байрануудай хахад миллион үлүүтэй дүрбэлжэн метр талмайн хэр ехэ байһые элеэр харуулхын тула иимэ жэшээнүүдые дурдабал зохихо гэжэ һанагдана. Энэмнай революциин урда тээхи Россин городуудай ба хотын түхэлтэй тосхонуудай гэр байрын бүхы фондын талмайһаа гурба дахин шахуу ехэ, Совет засагай түрүүшын 28 жэлэй туршада орон дотор баригдаһан, һэльбэгдэн һэргээгдэһэн бүхы гэр байрын талмайтай тэн.

Гэхэ зуура иимэ сасуудхалга—юрэнхы дээрэнь абтаһан жэшээ болоно. Яахадааб гэхэдэ, гэр байрануудай шанарые хараада абанагүй, харин «талмайнь лэ хэмжээе» харуулна бшуу. Энэ таланшье шухала aаб даа. Совет засагай түрүүшын жэлнүүдтэ, тииһээ тиитэрээ революциин урда тээ—гол түлэбтөө тон шухала хэрэгсэлнүүдгүй, модон гэрнүүд лэ баригдадаг байгаа бшуу. Харин манай гүрэн мүнөө сагай шухала бүхы хэрэгсэлнүүдтэй шулуун гэрнүүдые баридаг болонхой. Тиигээдшье илангаяа хүдөө тосхондо хүн зоной бариһан гэрнүүдые урданай борсогорхон гэрнүүдтэй сасуулжа яашье бологгүй aаб даа.

Бүлэ бүхэнэй тусгаар байрануудые абадаг гуримтай болоһониинь ороной ехэ туйлалтада тоологдохо зэргэтэй. Үнгэрэгшэ табан жэлэй эхиндэ бүхы шэнэ байрануудай 85—90 процентые бүлэ айлнууд тус тустаа эзэлдэг байһан, харин табан жэлэй эсэс тээшэ энэ тоо үшөө ехээр нэмэһэн байха юм. Тэрээнһээ гадна шэнэ байранууд жэл бүри улам таарамжатай зохид болоно.

Бүри 1964—1965 онуудта гэр байрануудай типовой проектнүүд нилээд шэнэдхэгдэн хубилһан—таһалгануудынь тааруу зохидоор хараалагдаһан, иишэ тиишээ һэтэ гарадаг таһалгануудай тоо үсөөрүүлэгдэһэн, хоёр—гурбан таһалгануудтай байрануудые холбодог санитарна түхеэрэлгэнүүд тусгаарлагдаһан байна.

1961 оной майда парти, правительствын гаргаһан тогтоол гэрэй барилгын шанар һайжаруулха хэрэгтэхи шухала шата болоһон байна. Архитекторнууд энэ тогтоолые дүүргэлтэ болгон, байрын гэрнүүдэй хэдэн арбаад янзын типовой шэнэ проектнүүдые зохёогоо. Тиихэдээ байрануудые улам аятай зохид, городуудай барилгые бүри үзэсхэлэн гоё, онсо өөрэ шэнжэтэй болгохо арга олгоо.

Эдэ бүгэдэ барилгын үнэ сэнгые зарим тэды дээшэлүүлхэнь дамжаггүй, гэбэшье парти, правительствамнай совет хүнүүдэй гэр байрые бүри аятай зохид болгохын тула шухала хэмжээнүүдые абана. Городууд, хүдэлмэришэдэй посёлогууд, тосхонууд ба деревнинүүдые газаар хангажа байһан ушарнай дээрэ дурсагдаһан зорилго бэелүүлхэ шухала хэмжээнүүдэй нэгэн болоно. МҮНӨӨ ОРОН ДОТОРХИ 90 МИЛЛИОН ШАХУУ ХҮН, ТЭРЭ ТООДО ХҮДӨӨ НЮТАГУУДАЙ 20 МИЛЛИОН ЗОН АЖАҺУУДАЛДАА ГАЗ ХЭРЭГЛЭДЭГ БОЛОНХОЙ. Газ гээшэ аятай зохид байхаһаа гадна, үнөөр тон хямда юм.

СССР гүрэн гэр байра барилгын хэмжээгээр дэлхэй дээрэ нэгэдэхи һуури эзэлнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, баригдажа байгаа гэр байрын хүн бүхэндэ хүртэсынь талаар США, Англи, Францi, Итали, ФРГ ба бусад капиталис оронуудые ахижа гаранхайбди. 1968 ондо СССР-эй мянган хүн бүхэндэ 9,4 байрын баригдахадань, харин США-да—7,7, Англида—7,8, Италида—5,1 байра баригдаһан байгаа.

Тиигэбэшье манайда гэр байра үшөөл дутамаг байһаар. Энээнтэй дашарамдуулан, нүхэр Л. И. Брежнев иигэжэ хэлээ һэн: «Нүхэдүүд, гэр байрын, ажаһуудалай талаар манайда бэрхэшээлнүүд үшөөл бии. Бүхы хүнүүдэй ажаһуудалай эрилтэ үшөөл хүсэд хангагданагүй... Энэ ушарые зарим тэды соо тэсэхэ ушартай бологдоно. Гэр байрын барилгын үргэдхэгдэһэнэй хэм хэмжээгээр тиимэ бэрхэшээлнүүдэй жэл бүри улам бага боложо байһыень мэдэнэт».

Гэр байрын талаар бэрхэшээлнүүдые богонихон болзор соо зайсуулхын тула манай парти, правительство шухала бүхы юумэ хэнэ. Энээниие мүнөө жэлэй барилгын программа гэршэлнэ. 1971 ондо али бүхы арга боломжоор 118 миллион шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай гэр байра орон дотор баригдахаар хараалагдана.

* * *

ШЭНЭ ГЭР, БҮХЫ ШУХАЛА ХЭРЭГСЭЛНҮҮДТЭЙ ШЭНЭ БАЙРА ГЭЭШЭ МАНАЙ ХҮН ЗОНДО ЯМАР ЕХЭ БАЯР АСАРНАБ! Гэхэ зуура харанхы нүхэн байрануудай задалагдажа, орондонь мүнөө сагай байшангуудай баригдахада, капиталис хэдэн олон оронуудай ажалша хүнүүд ехээр буруушаадаг байна. Түрүүшээр ТАСС-ай, хожомынь «Известия» газетын корреспондентээр США-да хэдэн жэл хүдэлмэрилһэн Н. Карев «Элдэб янзын Америка» гэжэ ном соогоо тэндэхи байдалые тон хурсаар, тодо һонироор бэшэһэн байдаг.

«Ниитын ажал ябуулагшадай нэгэн, мистер Фишерһээ нэгэтэ бэшэг абахадаа, Нью-Йоркдохи шэнэ гэртэ оролгын түбэг бэрхэшээлнүүдтэй хаби хүрэжэ танилсаа һэм. Тиихэдэ Йорквиллдэ болохоёо байһан митингдэ ошохыемни тэрэ гуйгаа бэлэй... Тиигээд тэрэ митингдэ ошоо һэм. Йорквилл гэдэгынь Манхеттен аралай зүүн хубида байдаг. Тэндэ хүдэлмэришэд, алба хаагшад, жэжэ наймаашад ажаһуудаг юм. Унахын туйлда хүрэтэрөө ялхиишаһан олохон гэрнүүдэй сонхонуудтань сагаан саарһан хэрээһэнүүд наагаатай байба (тэндэ хэдэн мянгаад бүлэ айлнууд байрладаг). Тэдэ гэрнүүд задалагдаха ёһотой болоһон байгаа.

Хоёрдохи авениин ба 85-дахи үйлсын бэлшэр дээрэ митинг болоо һэн. Бороогой орожо байгаашье һаань, хүн зон олон суглараа. Тэдэ хүнүүд «Манай райондохи гэр байрануудые задалжа абаашахаяа болиит!», «Шэнэ гэрнүүдые бү бариит, хуушан нүхэ һүбэнүүд соогуураа байхалди!», «Гэр байрын түлөө 300 доллар түлэхэ аргамнай үгы!» гэжэ гараар бэшэһэн плакадуудые баринхай ерээ бэлэй.

Шэнэ гэрнүүдые барихыень буруушааһан иимэ буруушаалнууд бидэндэ, совет хүнүүдтэ, ойлгогдосогүй, жэгтэй байба. Теэд нүхэ һүбэ соогуур байгаашад орохо нүхэтэйл һаа, иигэн тиигэн үл залгаха болоно бшуу. Яахадааб гэхэдэ, тиимэ байрын түлөө һарын 70—97 доллар түлэнэ. Шэнэ гэртэ оробол, 2—3 дахин ехые түлэхэ болоно. Тиигээд эдихэ хоол, үмдэхэ хубсаһан ба бусад шухала хэрэглэмжэдэнь юуншье үлэхэгүй шахуу байна.

Баяжаха, хонжохын тулада хамаг юумэнэй хэгдэдэг капиталис оронуудтахи бодото байдал иимэ. Баяжалга, хонжолгын аша туһые капиталис гүрэн хамгаалдаг. Харин социалис гүрэн дотор бүхы юумэн ажалша хүнэй аша туһада зорюулагдана. Хамаг ушар удхань энээгээр лэ тайлбарилагдана.

И. ПАВЛОВ,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

Юрөөгэй ажалшадай ехэ алхам

Сэлэнгын аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой ажалшад, малшадай наймадахи табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргээд, шэнэ табан жэлдэ ямар зорилготой хүдэлжэ байһан тухайнь энэ хуудаһан дээрэ хөөрэнэбди.

I. ҮШӨӨ НЭГЭ ШАТА УРАГШАА

ТҮҮХЭТЭ табан жэлнүүдэй табсан бүхэниие дабажа, түрэл һайхан Совет оромнай улам хүсэ ехэтэй боложо хүгжэн һалбарна, хүн зоной ажабайдал бүри баян дэлгэр, хүхюун жаргалтай боложо байна гэжэ үдэрһөө үдэртэ өөһэдынгөө нюдөөр харанабди.

Мүнөө наймадахи табан жэлэй түсэб амжалтатайгаар дүүргэжэ, Эхэ оромнай коммунизм байгуулха арюун һайхан замдаа урагшаа үшөө нэгэ ехэ алхам хэбэ.

Хада уулаһаа харьялан урдадаг ехэ, багашье гол горход нииләхэдээ, гүн гүнзэгы мүрэн боложо мэлмэрдэг гээшэ ааб даа. Тэрээн шэнги олон тоото фабрика, завод, шахта, рудник, колхоз, совхозуудай өөһэд өөһэдынгөө түсэб, даабариие һайнаар дүүргэһэнэйнь ашаар лэ бүхы оронoймнай табан жэлэй түсэб амжалта түгэлдэрөөр бэелүүлэгдэнэ бшуу.

Энэ табан жэлэй түсэбэй алтан жасада манайшье Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой хонишод, малшад, һаалишад, механизаторнуудай оролдосото ажалай хубита бии гэжэ мэдэрхэдээ үнэн зүрхэнһөө омогорхохоор байна. Энээнһээ уламжалан хэдэн тоо, баримта дурдаха ушартай болонобди.

Үнгэрһэн табан жэл соо манай ажахы хамта 3323 тонно таряа, 2979 тонно мяха, 7393 тонно һү, 7502 центнер ноохо Эхэ орондоо үгөө гэхэ гү, али эдэ продуктнуудые гүрэндэ худалдаха табан жэлэйнгээ түсэб үлүүлэн дүүргэбэ. Ондоогоор хэлэбэл, урдахи табан жэлэйхидэ орходоо эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилгэ хараа байса ехэ болоо. Жэшээнь, хэрбээ 1965 оной эсэстэ колхоз гүрэндөө 4375 центнер мяха, 10,8 мянган центнер һү, 1007 центнер ноохо худалдаһан байбал, харин үнгэрэгшэ жэл соо ажахымнай 6700 центнер мяха, 14,5 мянган центнер һү, 1600 шахуу центнер ноохо худалдаа.

Энэмнай нэн түрүүн парти, правительствын үдэр бүриин халуун анхарал, сэгнэшэгүй ехэ туһаламжын ашаар туйлагдаа гээшэ. Хэнэйшье мэдэһээр партиин XXIII съездын, КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он), мүн удаадахи Пленумүүдэй шиидхэбэринүүд бэелүүлэгдэжэ, хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр, ашаг үрэ ехэтэйгээр хүгжөөхэ таарамжатай эрхэ нүхэсэл бии болгоо. Илангаяа таряан, мал ажалһаа абтадаг эдеэ хоолой зүйлнүүдые үйлэдбэрилхэ, гүрэндэ худалдаха олон жэлэй тогтомол түсэб, даабари табигдажа, мүн ороохо таряа, мяха, һү, ноохо болон бусад продуктнуудые түсэбһөө гадуур ехээр худалдаһанай түлөө һайнаар урмашуулха хэмжээнүүд абтажа, ажахыгаа бодомжотой зүбөөр эрхилхэдэмнай горитойхон түшэг тулгуури боложо үгөө. Мүн энээнэй ашаар колхозой экономико эрид бэхижээ, сэбэр мүнгэн олзо доходшье ехээр оруулагдадаг болоо.

Хараад үзэел даа. **Һүүлэй табан жэл соо эдеэ хоолой зүйлнүүдые гүрэндэ ехээр худалдаһанай түлөө ажахымнай жасада хамта 2,2 миллион үлүүтэй сэбэр мүнгэн олзо доход оруулагдаа гэхэ гү, али энэмнай урдахи табан жэлэйхидэ орходоо хоёр дахин шахуу ехэ болоно.**

Хэр үгһөө хойшо манай колхоз адууһа мал, илангаяа хонин һүрэг үсхэбэрилгөөр гансашье Сэлэнгын аймаг соо бэшэ, бүхы республика доторoo томохон ажахынуудай нэгэн гэжэ тоологдодог гээшэ.

Энэшье гайхалгүй. Мүнөө жэлдээ абадаг бүхы мүнгэн олзо доходоймнай 90 шахуу процентнь мал ажалһаа оруулагдана ха юм. Жэшээлхэдэ, үнгэрэгшэ жэлдэ бүхыдөө 1,7 миллион түхэригэй олзо доход оруулагдаһан һаа, тэрэнэй миллион шахуу түхэригэйнь олзо доход гансахан хони үсхэбэрилгэһөө абтагдаа бшуу.

Тиимэһээ энэ үнгэрэгшэ табан жэл соо адууһа малай, илангаяа хонидой тоо толгойе олошоруулха, тэдэнһээ мяха, һү, ноохо ехээр абажа, гүрэндөө элбэгээр худалдаха гээшэ манай ажахын зайлашагүй, дайшалхы зорилго байһаниинь ойлгосотой.

II. ХОНИН ҺҮРЭГ — КОЛХОЗОЙМНАЙ БАЯЛИГ

ТЕЭД энэ зорилгомнай ямараар шиидхэгдээ гээшэб гэжэ хараад үзэе.

Хэнэйшье мэдэһээр адууһа малые эрид олошоруулха, ашаг шэмыень дээшэлүүлхын тула үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ хэрэгтэй ааб даа.

Гэхэтэй хамта манай колхоз 1965 оной эсэстэ ойролцоол 9300 га таряалан, 4159 га сабшалан, 20,8 мянган га бэлшээриин газартай байһан. Тиигээдшье ехэнхи таряалан, сабшаламнай уһалагдадаггүй, хуурай добо газарта юм. Нэгэ-хоёр жэл болоод лэ тэрэмнай ган гасуурта дайрагдажа, бэрхэтэй байдал тохёолдуулдаг. Жэшээлхэдэ, 1968 ондо хура бороотой байжа, таряалангай га бүриһөө 14,1 центнер ургаса хуряагдаад, гүрэндэшье ехэ таряан худалдагдаһан, адууһа малдашье эдюулхээр ороохон ехэ таһалагдаһан аад, харин урзанда, нёдондо удаагаар үзэгдөөгүй ехэ ган болоод, га бүриһөө ойролцоол 3,5—5 центнер ургаса абтаа. Энээнһээ боложо, гүрэндэ худалдахаһаа байха, адууһа малдашье бардамаар эдюулхэ талха ороохон абтаагүй. Тиихэдэ сабшаламнай бага байхаһаа гадна, ургасань гектарай найман центнерһээ дээшэ гаранагүй. Һүүлэй хоёр жэлдэ бүхыдөө бэлэдхэгдэһэн үбһые хубаахада, үбэлжэлгын үедэ хонин бүридэ ойролцоол 50 гаран килограмм хүртэнэ. Саада тээнь үшөө гурба мянга шахуу үхэр байна ха юм. Илангаяа үнеэдтэ үбһэ эдюулэнгүй хайшан гээд һү һааха, тугал абахабши, аргагүй.

Иигээд ерэхэдээ гол түлэб ондоо тээгүүр, республикаһаа газаа тээ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ, үхэр, хонидоо тэжээхэ баатай болонобди. Энэмнай абтаһан продукциие гаргаша ехэтэй болгоно, адууһа мал үсхэбэрилгэдэ али олон бэрхэшээл ушаруулна.

Байгаалиин, сагай уларилай хэды иимэ хүшэр хүндэ байдал тохёолдуулаашье һаань, манай малшад, хонишод шэн зоригтойгоор, хүсэ шадалаа гамнангүйгөөр хүдэлжэ, һүүлэй табан жэл соо муу бэшэ үрэ дүн туйлаа. Илангаяа хонишоднай үбһэ тэжээлэй дутамагшье һаань, жэлэй дүрбэн сагта хонидоо гол түлэб хээрын бэлшээридэ оролдосотойгоор адуулжа, жэл бүри хониной мяха, ноохо ехээр абана, хурьга олоор түлжүүлнэ.

Хонишодоймнай табан жэлэйнгээ түсэбые ямараар дүүргэһэниие эндэһээ хаража болоно.

	Табан жэлэй түсэбэй ёһоор	Табан жэлэй түсэбэй дүүргэлдэһэниинь
Хонидой тоо толгой	37.000	37.600
Тэрэ тоодо эхэ хонидой	17.000	17.000
Ноохо худалдалга (центнерээр)	5725	7502
Хонин бүриһөө ноохо хайшалалга (килограммаар)	2,94	3,26
Зуун эхэ хонин бүриһөө хурьга абалга	80	78,5

Эдэ тоонуудые жэл жэлээрнь абажа харабал, хонин һүрэгэймнай ямараар олошорһониинь элитээр харагдана. Хэрбээ табан жэлэй эхиндэ хониднай бүхыдөө 33 мянган толгой байгаа һаа, мүнөө 37,6 мянганда хүрэбэ.

Тэрэшэлэн хониной мяха, нооһоной ехээр худалдагдаһанай, мүн эдэ продуктнуудай гүрэнэй худалдан абалгын сэнгэй дээшэлүүлэгдэһэнэй ашаар, хэрбээ 1965 ондо колхоздомнай хонин ажалһаа 588 мянган түхэригэй олзо доход, тэрэ тоодо 242 мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулагдаһан һаа, **харин үнгэрэгшэ жэлдэ энэ һалбариһаа 980 мянган түхэригэй доход, тэрэ тоодо 400 мянга гаран түхэригэй сэбэр ашаг олзо абтаһан байна.**

Эдэ жэлнүүдтэ хонидойнгоо үүлтэр һайжаруулха талаар зарим тэды хүдэлмэри хээбди. Бүхы хонидоймнай 92 процентнь нарин нооһотой болонхой. Илангаяа һүүлэй табан жэлэй туршада ондоо областьнуудһаа хуса асархала болижо, манай Байгал шадарай байгаалиин эрхэ байдалда дадаһан, эндэ үсхэбэрилэгдэдэг нарин нооһотой хусануудай үрэ хэрэглэжэ, хонидоо искусственнэ аргаар үрэжүүлдэг болообди. Мүнөө олонхи хониднай манай эндэхи байдалда тааруу, шэрхи, сула бэетэй, нооһооршье һайн боложо байнхай. Хэнэйшье мэдэһээр бүхы хонидые хоёр-гурбан жэл соо хуу һайн үүлтэрэй болгожорхихонь бэрхэтэй ааб даа. Тиимэһээ даб дээрэ эхэ хонидоймнай олонхинь гурбадахи классай, харин зуһагууд, түлгэнүүднай гол түлэб нэгэдэхи, хоёрдохи классай болонхой.

Мүнөө манай эндэхи эрхэ байдалда тааруу үүлтэрэй эхэ хонин бүхэмнай 48—50 килограмм шэгнүүртэй болоод, тус тустаа дүрбэн килограмм нооһо үгэнэ. Тус бүридөө 76 килограммһаа доошо бэшэ шэгнүүртэй, долоо-найман килограмм нооһо (нооһонойнь ута 9,3 сантиметр) үгэдэг хусануудые үрэжүүлгэдэ хэрэглэнэбди. Тэдэнһээ гараһан хурьгад түлгэ болоходоо тус тустаа 30 килограмм татажа, 3,5 килограмм нооһо үгэнэ, харин зуһаг болоходоо — 45 килограмм татаад, 4,3 килограмм нооһо үгэдэг байна.

Иигээд ойрын хоёр-гурбан жэлһээ бүхы хониднай тус тустаа дүрбэнһөө доошо бэшэ килограмм нооһо үгэдэг болохо зэргэтэй.

Хони үсхэбэрилгын экономико тухай хоёр үгэ. Үбһэ тэжээлээр дутамаг, ажалай гаргашын үшөө ехэшье һаа, манай эндэхи эрхэ байдалда хонин һүрэгые олоор үсхэбэрилхэдэ бүхы талаараа ашагтай байна. Үнгэрһэн табан жэлэй дүнгөөр колхоздомнай хониной мяханай центнер бүхэнэй

өөрынь үнэ сэн дунда зэргээр 64 түхэригтэ, нооһоной центнерынь—315 түхэригтэ болоо. Тэрэниие гүрэндэ худалдахадамнай **хониной мяханай центнер бүхэнһөө 46 түхэриг, нооһонойнь центнерһээ—235 түхэригэй сэбэр ашаг олзо оруулагдана бшуу. Ондоогоор хэлэбэл, харууһа, тэжээлэйнь болон бусад гаргашыень хаяад байхада, жэл соо хонин бүхэн колхоздоо арба гаран түхэригэй сэбэр олзо үгэнэ.**

III. ХҮН БҮХЭНЭЙ ХУБИТА ЕХЭ

АЖАЛАЙМНАЙ зарим түрүүшүүл бүришье дээшэ үрэ дүн туйлаhхай.

Колхозой эрхим хонишон, ВДНХ-гай алтан, мүнгэн медальнуудта хэдэн удаа хүртэһэн Бутыд Гармажаповна Банзаракцаевагай амжалтаар омогорхохо ёһоороо омогорхонобди. Табан жэлэй саада тээ нүхэр Банзаракцаева Бальчин-Хүнды гэжэ газарта байра түхеэржэ, 630 эмэ түлгэнүүдые даажа абаад, тэдэнээ зуһагтань искусственнэ аргаар үрэжүүлээ һэн. Тэрэ гэһээр гурбан жэл удаагаар зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр 103—105 хурьга абажа түлжүүлээ. Харин нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө 113 хурьга абажа томо болгоһон. Хонин бүриһөө ходол 4,5—5,3 килограмм нооһо хайшална. Ондоогоор хэлэбэл, жэл бүри түсэбһөө гадуур нилээд олон хурьга түлжүүлнэ, олохон центнер нооһо тушаана бшуу. Эдэ хонидоо байгша ондо, мүн ерэхэ жэлдэ хурьгалуулаад, голодоһондо гаргажа, мяханда тушааха юм.

Тиигэжэ энэ хонишон табан жэл соо колхоздоо 3200 хурьга түлжүүлжэ үгөөд, 157 центнер нооһо хайшалжа тушааһан, хамта 240 гара мянган түхэригэй олзо доход ажахынгаа жасада оруулһан байна. Ондоогоор хэлэхэдэ, энэ хонишомнай гансаараа 5250 хүнэй үмдэхэ костюм оёхоор нооһо, хэдэ мянган хүниие эдеэлүүлхэ мяха абажа, гүрэндөө үгөө гээшэ.

Мүн энэл бригадынь түрүү хонишод Дашанимажи Аюшеев, Арья Цыбикдоржиев, Буда-Цырен Булгатов, Дамби Будажапов гэгшэд жэл бүхэндэ зуун эхэ хонин бүриһөө 96—100 хурьга алгадгүй түлжүүлдэг, хонин бүриһөө дүрбэ-табан килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалдаг юм.

Һаалишад, малшадаймнай дунда түрүү хонишодһоо ехэшье гээгдээгүй, баһал баярламаар үрэ дүн туйлаһан хүнүүд олон. Табан жэлэй саада тээ колхоздо үнеэн бүриһөө ойролцоол 1600 килограмм һүн һаагдаһан байбал, нёдондо энэмнай 2200 килограммда хүрөө.

Хорёод жэлдэ мал ажалда таһалгаряагүй хүдэлһэн һаалишан Дари-Дулма Будажапова һүүлэй табан жэлэй туршада түсэб, даабариингаа ёһоор 2731 центнер һү һааха аад, **үнэндөө 2862 центнер һү һаагаа гэхэ гү, али нэгэ доро 200 «Молоковоз» автомашинаар тээжэ абаашаха һү абаа бшуу даа.** Мүн манай түрүү һаалишан, Социалис Ажалай Герой Пылжит Жалсанова, бэрхэ һаалишад Дулма Цырендоржиева, Цыбик Гомбоева, Ольга Жамьянова болон бусад баһал һү ехээр һааһан байна.

Гансашье Юрөө нютагтаа бэшэ, бүхы Сэлэнгын аймаг соо суутай малшан Долгоржап Цырендоржиева анха түрүүн колхоз соогоо үүлтэртэ мал үсхэбэрилхэ эхи табиһан, республика соогоо эгээн түрүүн үнеэн бүриһөө жэлдээ зургаа мянган килограмм һү һааһан хүн гээшэ. Тэрэ һүүлэй найман жэлдэ тугалшанаар хүдэлхэ зуураа, жэл бүхэндэ гансаараа таби-жаран тугал нарайһаань даажа абаад, харууһалан, зургаа һаратайдань тус бүридэнь 250—300 хүрэтэр килограмм шэгнүүртэй болгожо тушаана. **Үнгэрһэн жэлдэ хаража байһан тугал бүхэнэйнгөө шэгнүүрые түхэрэен жэл соо дунда зэргээр сүүдхын 935 граммаар нэмээгээ.** Нүхэр Цырендоржиевагай түлжүүлһэн арбаад буруу бухануудь нёдондо республикын харалга-худалдаанда (аукцион) табигдаад, тэдэнь булта шахуу һайн сэгнэлтэтэй тусхай дипломшан абажа, үндэр сэнгээр худалдагдаа һэн.

Ажахынгаа олон тоото **механизаторнуудай** дундаһаа хорёод жэлдэ «булад хүлэгэй» жолоо бахим гарһаа һалаагаагүй ябаһан тракторист Гармажап Ачитуевае дурдангүй үнгэрхэ аргагүй. Энэ нүхэр жэл бүри мянга шахуу гектар зөөлэн хахалалга хэнэ. **Автомашинын жолоошон Бата Аюшеев табан жэл соо машинаараа ажахынгаа элдэб ашаа зөөжэ, хамта 502 мянган тонно-километр ябаа гэхэ гү, али бүмбэрсэг дэлхэйе арба дахин тойроһон болоно.** Мүн колхозоймнай эгээл үнинэй механизатор Михаил Иванович Ковалевскиин хүтэлбэрилдэг бригадынхид жэлһээ жэлдэ Талын-Булагай таряалан дээрэһээ бараг һайн ургаса абадаг. Хоёр жэлэй саана эндэхид аймаг соогоо эгээл ехэ ургаса хуряажа, «Алтан анзаһан» гэһэн шанда хүртөө һэн.

Оньһон техникээ арбан хургандаал шудалжа, табан жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэлгэдэ горитойхон хубита оруулһан механизаторнууд М. А. Якимов, Ц. Ж. Жамсуев, Ф. И. Рябов, Ц. Б. Цыдыпов, Б. С. Ахметшин, А. В. Десятов болон бусадые нэрлэн тоолохо болоо һаа, захагүй.

Түрүүшүүлэймнай олонхинь коммунистнууд юм. Тэдэнэр диилэнхидээ эгээл харюусалгатай газарнуудта хүдэлжэ, ажалай эгээл хүндыень ээм дээрээ үргэжэ ябана. Өөһэдөө эрхимээр хүдэлхынгөө хажуугаар, бусадта үльгэр жэшээ харуулна.

IV. УРГАН ҺАЛБАРНА ЭХЭ НЮТАГНАЙ

ЭДЕЭ ХООЛОЙ зүйлнүүдэй ехээр худалдагдажа, олзо доходой дээшэлхэ тума колхозой экономико бэхижэнэ, хүн зоной һуудал байдал баян дэлгэр, һуурин, тосхонууднай болбосон түхэлтэй болоно.

Нэн түрүүн олзо доходоо зүбөөр хубаажа, ажахынгаа үйлэдбэриие улам үргэдхэхэ, хүсэ ехэтэй болгохо хэрэгтэ гол анхаралаа хандуулнабди. Хэрбээ табан жэлэй саана колхозоймнай гол зөөри зөөшэ (бүхы байра байдал, техникэ, адууһа мал) 2,1 миллион түхэригэй байгаа һаа, мүнөө тэрэмнай гурба миллиондо хүрэхэеэ байна. Хубаагдадаггүй фонддоо жэл бүри 250—300 мянган түхэриг нэмэжэ оруулнабди. **Гансахан үнгэрэгшэ жэлдэ колхозой бүхы һалбаринуудһаа 400 һайса гара мянган түхэригэй сэбэр ашаг**

олзо оруулагдаа гэхэ гү, али бүхыдөө хэгдэһэн гаргашаһаа абаһан продукциимнай сэн дала шахуу процентээр ехэ болоо.

Эдэ бүгэдын ашаар колхоздоо элдэб барилга ехээр хэхэ, оньһон техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ һайса худалдажа абаха аргатай болообди. Гансахан һүүлэй хэдэн жэл соо нилээд олон трактор, комбайн, автомашина худалдагдажа абтаа. Мүнөө ажахыдамнай хүсэ ехэтэй аяар дала гаран трактор, тэрэ тоодо гушаад гусеничнэ трактор хүдэлнэ. Бригада, фермэ, отарануудтамнай хэдэн арбаад электро-мотоорнууд үбһэ тэжээл буйлуулна, ороохо таряа сэбэрлэнэ, гүнзэгы худагуудһаа уһа бүлэнэ, үхэр малай байра дулаасуулна, сэбэрлэнэ. **Хэрбээ табан жэлэй саана колхоздо 2195 мянган мориной шадалтай энергетическэ хүсэн хэрэглэгдэдэг һаа, мүнөө тэрэмнай 4,5 дахин ехэ болоо.** Гансахан электрын хүсэн үнгэрэгшэ жэлдэ 1457 мянган киловатт-час хэрэглэгдээ гэхэ гү, али хүдэлжэ байһан хүн бүхэндэ хубаабал, 1407 киловатт-часай хэмжээнэй электрын элшэ хүсэн хүртэнэ.

Һүүлэй дүрбэ-табан жэлдэ колхозой түб—Ташар, мүн бусадшье тосхон, һууринуудһай танигдахаар бэшэ болоо. Энэ үе соо малшадай һууха таби гаран типовой гэр, 200 тугалай байха досоогоо хуу оньһожоруулгатай байра, үнеэдэй типовой байра баригдаа, Баруун-Дэбээ, Ташар гэхэ мэтэ газарнуудта тус тустаа 600 хонидой байха долоон хашаа бодхоогдоо, мүн Талын-Булагай таряанай тоог дээрэ 1000 тонно ороохо хадагалха склад, колхозой конторо, столово, 160 үхибүүдэй һураха эхин һургуулиин байшан, жараад хүнэй интернат һургуули, сүүдхэдээ табан тонно талха хилээмэ болгохо пекарни, 12 айлшадай бууха досоогоо кухни, столовотой, телевизор хараха залтай гостиница, нютагай зондо телевизор харуулха ретранслятор, таби гаран номертой телефоной оньһон станци баригдажа, хамта дээрээ 1,5 миллион түхэригэй элдэб барилга хэгдээ.

Эдэ бүгэдын ашаар хүн зоноймнай һуудал байдал улам һайжарна. Хэдэхэн жэл соо г… шүүднай хуу шахуу шэнэ гэртэй болоо. Мүн… ямаршье айлда ороо һаатнай, үнэтэй сэнт… «Таурас», «Горизонт» гэхэ мэтэ телевизор, ра… диоприемник, шэнэ мебель, холодильник боло… бусад бүхы хэрэгтэй юумэн хуу байха. Автом… шина, мотоциклшье олон болоо.

Колхозой экономикын хүгжэхэ, хүсэтэй болох… бүри, хүн зоной байдал һайжарна ха юм. «Ма… хараһан ама тоһодохо» гэжэ һайнаар хүдэлһ… хүн гол түлөөһэ, нэмэлтэ түлөөһэ ехээр абаха… ха юм. **Гансахан түсэбһөө гадуур нооһо ехэ… абаһан, хурьга олоор түлжүүлһэнэйнь түлөө хо… нишодтоо нёдондо 11 мянга шахуу түхэри… мүнгэн, 260 хурьган үгтөө.** Һаалишадта… ехээр һааһан, тугал олоор түлжүүлһэнэйнь тү… лөө хорёод тугал, мянга гаран түхэриг мүнгэ… нэмэлтэ түлөөһэндэ үгтэһэн байна. Тусхайлба… түрүү хонишон Б. Г. Банзаракцаевагай дааһа… бригадын дүрбэн хонишод 44 хурьга нэмэлтэ т… лөөһэндэ абаа. Хүнүүдые зүбөөр урмашуулаа… таарамжатай түлөөһэ үгөөд байхада, бүхы ажа… урагшатай ябана, хүн бүхэн урматай хүдэлж… дааһан ажалаа һайнаар бүтээхэ гэжэ оролдо… ха юм.

Колхозой эгээл үнинэй, эгээл эрхим малш… дай нэгэн, тугалшан Долгоржап Цырендорж… ева.

V. СААШАНХИ ЗОРИЛГОНУУД, ШИИДХЭГДЭЭГҮЙ АСУУДАЛНУУД

БҮХЫ ЮУМЭН хэгдэшөө, үйлэдбэреэ эгээ… дээдэ хэмжээндээ хүргөөбди гэхэ яашье… аргагүй. Хэхэ, бүтээхэ ажалнай үшөөл ехэ… шиидхэгдээгүй асуудалнууд олон.

Эгээл бэрхэтэй асуудалнай—малай үбһэ т… жээл болоно. Хэрбээ тэжээлээр бардам хангаһ… байгаа һаамнай, хонидһоо мяхан, нооһон мүнөө… нэйхиһөө һураггүй ехэ абтаха байна. Теэд эн… янзаараа сабшалан, таряалангай га бүриһөө до… лоо-найман центнер ургаса абажа байбал, үбһ… тэжээлээр адууһа малаа гүйсэд хангажа яашье… шадахагүйбди. Ядахын сагта ойрын жэлнүүдт… сабшалан, таряалангай ургасые хоёр дахин дээ… шэлүүлхэ ёһотойбди. Тиигэхын тула тэндээ н… шэбхэ ехээр гаргаха, минеральна үтэгжүүл… элбэгээр худалдажа абаха, газараа һайнаар уһал… даг болохо хэрэгтэй. Илангаяа Талын-Булагай… таряалан уһалдаг болохын тула шэнэ табан жэл… дэ тэндэ уһалууриин системэ барихаар харан… набди.

Хоёрдохинь юуб гэхэдэ, малшад, хонишод ду… талдана. Фермэ, гүүртэ, отарануудтахи ехэнхи… ажал үшөөл оньһожоруулагдаагүй. Мүнөө кол… хоздоо ойролцоол хоёр фермэдэ—үүлтэртэ үнеэдэй, мүн Ташарай фермэдэ ажалынь оньһожоруулаг… данхай. Тиимэһээ энэ талаар хэхэ юумэмнай бү… ришье ехэ.

Саашадаа залуушуулые колхоздоо олоор байл… гаха, хүн зоноо бүри һайса түбхинэмэ, культур… на һуудалтай болгохо асуудалда гол анхарал хан… дуулхабди. Шэнэ табан жэл соо Ташар тосхондо 500 хүнэй һууритай, досоогоо үргэн экрантай, мүн спортын һорёо наада үнгэргэхэ залтай клуб барихамнай. Тэрэшэлэн түб тосхоноо бол… босон гоё городой түхэлтэй болгохоор холын ха… раата түсэб табижа эхилхэмнай.

Манай колхозой ажалшад туйлаһан зарим т… ды амжалтаараа һанаагаа амарангүй. Шэнэ таба… жэлдэ урагшаа үшөө ехэ алхам хэхэ, урдаа та… биһан түсэб, даабаряа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүү… гэхын түлөө хүсэ шадал, дүршэл мэргэжэлэ… гамнангүй хүдэлхөөр бэеэ зэһэнхэй.

Шэнэ табан жэл соо ороохо таряанай, үбһ… ногооной ургасые хоёр дахин дээшэлүүлхэ. 1975 ондо жэл соо 7100 центнер мяха, 16 мянга… центнер һү, 1700 центнер нооһо худалдаха… гэхэ гү, али эдеэ хоолой зүйлнүүдые мүнөөнэй… хиһөө хори шахуу процентээр ехээр абадаг бо… лохо, мүн гол һалбари—хонин һүрэгөө 38 мян… ганда хүргэхэ зорилго табинабди.

Тиимэһээ табан жэлэй эхилһэн түрүүшын үдэрнүүдһээ малшад, хонишод, һаалишад, механизаторнууд болон бүхы ажалшаднай хүсэл эр… мэлзэл, эршэ зориг ехэтэйгээр хүдэлжэ байна.

Ц-Д. ГАЛСАНОВ,
колхозой түрүүлэгшэ;
П. АМАГЫРОВ,
парткомой секретарь;
А. НАМСАРАЕВА,
колхозой түсэблэгшэ-экономист.

Юрөө нютагай суута хонишон Бутыд Банзаракцаева.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажахын үүлтэртэ малай фермэдэ хүдэлдэг комсомол, залуушуул (зүүн гарһаа): һаалишан Александр Жамьянов, тугалшан Галина Будажапова, һаалишан Маргарита Цыренова, техник-үрэжүүлэгшэ Дулма Дамбаева, тугалшан Дарима Цырендоржиева.

Энэ хуудаһа манай корреспондент М. НАМЖИЛОВ бэлдэжэ толлибо.

СОВЕТ-МОНГОЛ ХАНИ БАРИСААНАЙ ХЭЛСЭЭНЭЙ 25 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

АГУУЕХЭ ХАНИ БАРИСААН

Хорин жэлэй болзороор 1946 до баталагдаһан договорой болрой дүүрэхэдэ, Советскэ Союз онголой Арадай Республика хоёй хани барисаан, харилсаа холн, харилсан туһалалсалга ай договор 1966 оной варин 15-да Улаан-Баатарта алагдаа һэн. Совет ба монгол адуудай аха дүүгэй хани бариаай, бата нэгэдэлэй зангилаае ам бэхижүүлхэ, социализм ба ммунизм хамтаараа байгуулхаар н байһанаа энэ документ соо руулһан байна.

Совет-монгол договор хадаа ёр оронoй хоорондохи түрүүшын исээн бэшэ юм. Үшөө В. И. Лейй мэндэ байхада, 1921 оной ябрьда совет орон Монголтой ни харилсаанай хэлсээ баталаа . Энэ хадаа монгол арадай ухэдэ түрүүшын хэлсээн байһан. аань 1936 ондо совет-монгол отокол, 1946 ондо хани барианай договор баталагдаа һэн.

Совет ба монгол арадуудай ха барисаан үни холын унгитай. уу Ленин, Монголой революин гайхамшагта ударидагша хэ-Баатар энэ хани барисаае болгоһон түүхэтэй. Октябриин еволюциин үшөө урда тээ В. И. енин энээн тухайда заадаг һэн.

Монголой Арадай Республикын ни боложо хүгжэһэн ушар Октябриин Агууехэ революциин алтатай нягта холбоотой юм. үүн зутэй дарлагданги арадууй хуби заяанда Октябриин релюци шиидхэхы удха шанартай йбаниинь эли. 1921 ондо болон арадай революци Монголой ад түмэниие империалис, феольна үеын дарлалтаһаа сүлөөлэ, социалис шэнэ зам нээжэ ө. Иигэжэ СССР МНР хоёр жэл соо гар гараа барисалдан, циализм, коммунизм байгуулха маар урагшаа дабшанад.

Совет-монгол хани барисаан үе гай хатуу шалгалта дабажа гаихай. Россиин ба Монгол ороной бисхалша сэрэгшэд барон Унрнын сатаантанһаа Монголой гадайдые сүлөөлөө һэн. Мүн 939 ондошье Халхын-гол шадар вет, монгол сэрэгшэд японой улимтарагшадтай дайлалдажа, онголой газар дайдые аршалаа. сэгэ ороноо хамгаалгын дайнай туу жэлнүүдтэ аха дүү Монгол оной хүргэһэн туһаламжые совет нүүд хэзээдэшье мартахагүй даа. 945 ондо японой булимтарагшаддэргүүгээр совет ба монгол сэгшэд хамта дайлалдаа.

Советскэ Союз Монголой Арай Республика хоёрой хоорондо литическэ, экономическа, соёл гэзэрэлэй харилсаанууд амжалтайгаар хүгжэнэ, партийна, гүрэй, ниитын организацинууд, эмхи рганууд хоорондоо дүй дүршэе андалдана.

СССР болон социалис бусад онуудай аха дүүгэй туһаламын ашаар, арадай революционно ртиин ударидалга доро монгол ад үнгэрһэн 50 жэл соо орон отагаа үндэһөөрнь хубилгаа. зэхэн хутасаа соо эртэ урда гай (феодальна) үеын гээгдэнги йдалтай байһан Монгол орон тжэнги аграрно-промышленна циалис орон болон хубилаа. Энэ оной ехэ газар дайда дээгүүр омышленна предприятинууд боо, түмэр харгы татагдаа, шэнэ ото болон хүдэлмэриишэнэй тосинууд урган бодоо. Сүхэ-Баатар, рхан, Чойбалсан, Шарын-гол, йншанд гэдэг хото, тосхонууд онголой картада шэнээр оронхой. ватгал дүрбэдэхи табан жэлэй 966—1970) үедэ СССР болон социалис бусад оронуудай туһаламжаар эндэ хэдэн арбаад шэнэ завод, фабрика бодхоогдоо. Багсаан хэлэхэдэ, МНР-эй промышленна продукциин хэмжээн энэ үе соо 59 процентээр нэмээ. Иигэжэ ороноо индустритай болгохо хэрэгтэ үшөө ехэ алхам хэгдэбэ. Энэ хүгжэлтын социальна шухала дүн гэхэдэ, үндэһэн хүдэлмэриишэн анги бии болоо.

Үшөө 1959 ондо Монгол орон хүдөө ажахыгаа социалис замда оруулха хэрэгээ түгэсхэһэн байна. Урдань байһан 200 мянган үмсын ажалтай орондо 274 томо нэгэдэл байгуулагданхай. Үшөө гүрэнэй 33 ажахынуудтай эдэ хамтархадаа ороной хүдөө ажахын үйлэдбэриин шэтлэл тодорхойлно. Нэгэдэл бүхэн 60 мянга шахуу малтай. Мүнөө орон дотороо абтадаг мяханай 86 процентые, нооһоной 77 процентые, һүнэй 72 процентые хүдөө ажахын нэгэдэлнүүд үгэнэ. Хүдөө ажахые социалис ёһоор үндэһөөрнь хубилгаһан ушар хадаа тэрэнниие саашадань хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ үргэн зам нээжэ үгэнэ. Жэлһээ жэлдэ техникээр зэбсэгжэнэ. Адуу малые һайн байраар, үбһэ тэжээлээр хангаха хэрэг шиидхэгдэжэ, үмсын ажалтаниие хамтаруулһан ушар арадай ажахые нэгэ социалис үндэһэтэй болгоһон байна.

Социалис экономико хүгжөөхэ хэрэгтээ монгол арадай түйлаһан амжалта ехэ. Шэнэ Монголой шэнии тэмдэгые ганса энэ тодорхойлно бэшэ. Ороной баялигай улам ехэ болохо бүри эдээниие байгуулагша хүн — шэнэ общество байгуулагша ондоо болон хубилна.

Арадай засагай жэлнүүдтэ ёһотой культурна революци болоо. Энэ үндэһэн хубилалта хадаа арад түмэнэй ажабайдалые хубилгаа. Литература, искусство хүгжэн һалбараа, эрдэм ухаан, гэгээрэл болбосорол, элүүрые сахилга урагшаа ехэ алхам хэжэ, Монгол ороние хүгжэнги капиталис гүрэнүүдэй урда тээ оруулаал. 1921 ондо болоһон арадай хубисхалай урда тээхэнэ тус орондо 747 дасан, тэдээндэ 100 мянган ламанар байһан, тиин гэхэдэ, үзэг бэшэг мэдэхэ хүнүүд тон үсөөн һэн гэжэ энээнтэй хамта тэмдэглэлтэй. Мүнөө МНР бүгэдөөрөө үзэг бэшэг мэдэхэ орон болонхой. Эндэ 500 гаран ниитэ эрдэмэй ба тусхай шэглэлтэй һургуули, арбаад шахуу дээдэ һургуули, наукануудай академи бии юм. Арба мянган хүн бүхэндэ студентнэрэй хүртэсын талаар Монгол орон Францинһаа хоёр дахин, Италиһаа 2,4 дахин, Турциһаа 6 дахин шахуу олон юм. Арад зонойнгоо үдэсөөр Монгол орон дэлхэй дээрэ түрүүшын һууринуудай нэгые эзэлнэ. Тус ороной арад зоной 45 процентнь залуушуул. Баруун оронуудай удамаршад монгол зон гээшэ үхэжэ, хосоржо байһан гэжэ байгаад шашалдадаг һэн.

Монголой Арадай Республикын социалис байгуулалтадаа түйлаһан амжалтанууд СССР ба социалис бусад оронуудай аха дүүгэй туһаламжатай нягта холбоотой. Тус ороной экономико ба соёл гэгээрэлэй ажабайдалда СССР-эй үзүүлээгүй туһаламжа гэжэ нэгэшье һалбаридань байхагүй. Эгээл иимэһээ монгол арад түмэн бүхы илалта амжалтануудаа агууехэ совет арадай хани барисаатай холбодог юм. Иимэ холбоо барисааниинь жэлһээ жэлдэ бэхижэнэ, үргэдэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй октябрь һарада Москва хотодо КПСС МНРП хоёрой, СССР МНР хоёрой хоорондо болоһон хэлсээнүүд хадаа совет ба монгол арадуудай хоорондохи холбоо барисаанай улам бэхижэжэ байһанай гэршэ мүн. Ойрын жэлнүүдтэ экономическа харилсаагаа улам хүгжөөхэ замууд тухай хоёр талаһаа хөөрэлдэһэн, Монголой арадай ажахые материально-техническэ талаар бэхижүүлхэ, арад зоной байдал һайжаруулха, кадрнуудые бэлдэхэ, арадай ажахые түсэблэхэ, ударидаха талаар дүй дүршэлөө андалдаха бодото хэмжээнүүд хараалагдаһан байна. 1971—1975 онуудта СССР ба МНР-эй арадай ажахын түсэбүүдые тааралдуулан зохёохо асуудалнууд зүбшэгдөө һэн.

1966 оной январиин 15-да Улаан-Баатарта болоһон монгол-совет хани барисаанай митинг дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа, Л. И. Брежнев совет хүнүүдэй монгол арадта талархажа байһые элирхэйлэн иигэжэ хэлээ: «Арадай засагай түлөө хамтаараа тэмсээбди, шэнэ байдалые хамтаараа байгуулаабди, байгуулнашьебди, ямаршье шалгалтануудта хамтаараа ябаабди, ябахашьебди».

Ленинскэ замаар урагшаа дабшан, аха дүү Монгол орон уласхоорондын ехэ замда гаранхай. МНР —Нэгэдэмэл Нацинуудай Организациин гэшүүн, хариин 50 гүрэнүүдтэй хани харилсаатай. Түрүү оронуудай пролетариадай туһаламжаар тусхай шатануудые дамжан, капиталис шатые алад гараад, гээгдэнги оронууд совет байгуулалтада орожо, коммунизм тээшэ дабшаха юм гээд агуу Ленинэй аласые хаража хэлэһэн үгэнүүдынь МНР-эй жэшээ дээрэ эли тодоор харагдаба бшуу.

Монголой газар дайда дээрэ түйлагдаһан түүхэтэ илалтанууд хадаа ленинскэ замаар урагшаа дабшажа ябаһан арадай хубисхалша партиин ударидалга доро арад зоной түйлаһан гайхамшаг баатаршалта мүн.

Монгол арадай хубисхалша партиин бүхы ажал ябуулгань интернационализмын үзэл сурталаар нэбтэрэнхэй. 50 жэлэй туршада МНРП бүхы дэлхэйн коммунис болон хүдэлмэриишэнэй партинуудтай хамта ябажа, социалис нэгэдэлэй, дэлхэйн коммунис хүдэлөөнэй жагсаалые батадхан бэхижүүлхэ хэрэгтэ хубита нэмэриеэ оруулна.

Монгол орондо социалис байтуулалта байгуулһан түүхэтэ дүршэл хадаа уласхоорондын удха шанартай. Арад зоной ажабайдалда харюусамаар хүгжэлтын зам бэдэржэ байһан Ази болон Африкын оломиллион хүн зондо социалис Монголой байдал үльгэр жэшээ боложо үгэнэ. Эдэ залуу оронуудай үмэнэ капиталис бэшэ хүгжэлтын асуудал тобойн гарана. Эдэ гүрэнүүдэй арад зоной олонхинь таряашад болоно. Тиимэһээ МНР-тэ болоһон социальна үндэһэн хубилалтанууд эдээниие һонирхуулхал ёһоороо һонирхуулна.

Социализмын замда ороһон арадуудай хани харилсаануудые үргэдхэхэ гээшын айхабтар шухала байһые В. И. Ленин оло дахин зааһан байдаг. Совет-монгол харилсаанууд хадаа энээнэй бодото бэелэл мүн. Аха дүү монгол арадай амжалта түйлалтаар совет хүнүүд баярхан омогорходог. Энэ хадаа адли хуби заяатай, социалис, коммунис общество байгуулжа байһан аха дүүнэрэй омогорхол мүн. МНР-тэй хүршэ һуудаг Буряадай АССР-эй ажалшад монгол арадай ажабайдалаар һонирхоно. Буряадай республика МНР хоёрой хани барисаан, соёл гэгээрэлэй холбоон жэлһээ жэлдэ бэхижэнэ. Һүүлэй жэлнүүдтэ зохёолшод, артистнар, журналистнууд, эрдэмтэд, спортсменүүд болон бусад бэе бэедээ айлшалалсана. Совет-монгол хани барисаанай бүлгэм, нютагуудта байгаа тэрэнэй отделенинүүд, тэрэ тоодо манай республикадахи отделени монгол арадай ажабайдалтай совет хүнүүдые танилсуулхын тулада ехэ хүдэлмэри ябуулна. Советскэ Союзай республикануудай, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй ажалшадай байдалаар монгол арад ехээр һонирходог, совет нүхэдэйнтөө дүй дүршэлтэй танилсадаг юм.

Хани барисаанай договорой баталагдаһаар 25 жэлэй ойе тэмдэглэжэ байхадаа совет хүнүүд социализм байгуулха хэрэгтээ улам ехэ амжалта түйлахыень монгол нүхэдтөө хүсэжэ байһанаа үнэн зүрхэнһөө мэдүүлнэ. Агуу Ленинэй хэзээдэ мүнхэ сурталаар зоригжоһон монгол арад өөһэдынгөө партиин ударидалга доро урагшаа дабшана.

Д. УЛЫМЖИЕВ,
түүхын эрдэмэй доктор,
совет-монгол хани барисаанай бүлгэмэй Буряадтахи отделениин правлениин гэшүүн.

МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, Монголой Арадай Республикын Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбал Буряадай АССР-эй хүдөө ажахын туршалгын станцида ерээд байха үедөө.

Б. ПОПОВОЙ фото.

ҮЛЬГЭРШЭН, ДУУШАНАЙ ҮНДЭР НАҺАН

(И. Н. Мадасоной 60 наһанай ойдо)

Жара наһанай дабаан дээрэ гараад, ганса өөртэш хабаатай үнгэрһэн саг тухайдаа дурсан һанахада, уйдан гунигламаар, баясан омогорхомоор байдаг аабза. Үйлэ хэрэгүүдээр айхабтар баян жара наһан дахинаа бусалтагүйгөөр арилшоо. Тингэбэшье ажабайдалай халуун амисхалаар дүлэтэһэн энэ наһандаа арад зондоо, Эхэ орондоо аша туһатай юумэ хэжэ үрдеэб, саашаданьшье хэхэб, ахамад болон залуу нүхэдөө үшөө баясуулхал байхаб гэжэ сэдьхэдэгнай ехэл һайн, һайханшье гээшэ.

Ябагша жэлэй январиин ян гэмэ нэгэ үдэр Буряадай мэдээжэ поэт, аман зохёолой «онгосошон» Илья Николаевич (Дольен) Мадасон жара наһанайнгаа дабаан дээрэ хүнгэхэнөөр гаража, үльгэрэй баатар мэтэ уужам дэлгэр Буряад дайдаяа хаймадан хараба гээшэ. Хаанашьеб даа тэрүү тэндэ, орьёл торьёл оройтой хадануудай хормойдохи буряад нютаг тэрэниие даллахадал гэнэ. Дүшэн жэлэй саана буряад нютагуудаараа ябажа, аман зохёолой дээжэнүүдые яһала ханамжатайгаар суглуулхадаа, тон иимэ үйлэтэй лаб дайралдаһан байха.

Мүн даа! Дүшэ гаран жэлэй туршада Буряад арадайнгаа аман зохёол суглуулһаниинь, совет буряад поэзиин хүгжэлтэдэ хубитаяа оруулһаниинь бүгэдэндэ мэдээжэ. 1928 ондо наймадахи классай һурагша буряад шүлэгүүдые һонирхон уншажа, поэзиин айхабтар ехэ хүмүүжүүлхы нүлөөтэй байһые мэдэрээ һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо Илья Николаевич уран үгын эди шэдиие туршажа захалһан намтартай. Тиигэжэ «Хабар», «Нажар», «Намар» гэһэн шүлэгүүдые зохёожо, «Буряад-Монголой үнэн» газетэдэ хэблүүлжэ, үргэн ниитэ уншагшадта мэдээжэ боложо эхилһэн юм.

Шүлэгүүдэйнь номууд, жэшээнь, «Хабарай гэрэл» (1932 он), «Уянга» (буряад, ород хэлэн дээрэ, 1941 он), «Сэсэгтэ нуга дээрэ» (1950 он), «Хүхын дуунай үе» (1959 он) гэхэ мэтэ хэблэгдэн гаража, поэдэй нэрые бүришье үлүүсэ алдаршуулһан. Тиихэдэ «Уянгата шүлэгүүд» гэжэ гаршагтай номынь ород хэлэн дээрэ Москвагай «Залуу гварди» гэһэн хэблэлээр гаража, бүхэсоюзна уншагшадта халуунаар угтуулаа бэлэй.

1931—1932 онуудта поэт илангаяа олон шүлэгүүдые бэшээ. Үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиие уянгалан магтахаһаа гадна, социализм байгуулжа байһан ажалша бэрхэ хүнүүдэй түхэл шэнжые, һанал эрмэлзэлые тодо хурсаар харуулна. Тэрэшэлэн бөө шажанай хуурмаг муухай аашые ёгтолон шүүмжэлһэн, мүн шэнэ байдалые магтаһан шүлэгүүд нилээд олон.

«Хүдөө нютагай улад
Хээрэ баран гаража,
Алтан шара тарягаа
Арюун сэбэрээр хадаба»,— гэжэ «Намар» гэһэн шүлэг соонь уншахадаа, тэрэ үеын хүдөөгэй байдалые эли бодо харанабди. Янза бүриин торгон утаһаар хязаалһан шэнгеэр хүдөөгэй байдалые поэт уянгалан магтана.

«Хабарай толон» гэжэ номынь совет буряад поэзиин эгээ түрүүшын номуудай нэгэн болоно. Тэрэ үедэ Солбонэ Туяа, Д-Р. Намжилон, Б. Абидуев гурбан оройдоо нэжээд номуудые гаргуулаад байһан юм. Энэ юу харуулнаб гэхэдэ, Дольен Мадасон Буряадай түрүүшын поэдүүдэй нэгэн байхаһаа гадна, уянгата буряад шүлэгүүдэй һабагша татагша болоно ха юм. Энээниень бүхы номуудынь эли гэршэлнэ. Шүлэг бүхэниинь онсо өөрын маяг хэлбэритэй, түхэл шэнжэтэй. Ямар шүлэгынь хэзээ, хаана бэшэгдэнхэйб гэжэ абаһаар лэ ойлгохош. Хүхын дуунай һүни, инаг дуран, хөөрхэн дүүхэй, ургы сэсэгээр хангалтама хабарай дунгяахан үдэр, мүн хуһата шугын һэрюун амисхаал—бүгэдөөрэн бии. Сэхыень хэлэхэдэ, Оһойн голой, Эрхэдэй нютагай нюур шарай, энеэбхилэл, ажалай абьяас шүлэг бүхэндэнь сохилно.

«Номгон горхоной бурьян
хүшэтэйгөөр хүрхирхэдэ,
Ногоон талын ургы сэсэгээр
дунгяархада,
Хотолзомо уяхан мойһоной
сагааханаар хубсалхада,
Хонгёо хүхын дуунай агаарта
сууряатахада,
Дура инаг тухай
Дуулаарай, хөөрхэн дүүхэй!»

Энээнһээ гадна Д. Мадасон политическэ удхатай шүлэгүүдые бэшэһэн. Жэшээнь, «Тэрэ һүни» гэжэ шүлэгыень уншаагүй хүнүүд үсөөхэн лэ байха. Мүн эхэ орондоо дурлажа һурахые поэт уряална.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнай үедэ Илья Николаевич булад гуурһаяа улам хурсадхажа, уран хоолойгоо улам шангадхажа, фашис алууршадай зэрлиг аашые эрид буруушааһан, ёгтолһон шүлэгүүдые бэшэнэ. Тиихэдэ поэт өөрөөшье дайсадые сохилсожо, илалтын үдэрые дүтэлүүлсэжэ ябаа юм.

Поэдэй бүхы творчество тухай эндэ хэлэхын аргагүй. Тингэбэшье буряад арадайнгаа аман зохёолые суглуулха талаар хэһэн юумэнь яһала ехэ. Илья Николаевичай ошоогүй нютаг, хөөрэлдөөгүй үльгэршэд байхагүй. Тингэжэ үльгэршэ, дууша ахамад нүхэрнай маанадые аман зохёолой дундаршагүй баялигтай танилсуулаа. «Оньһон үгэнүүд, таабаринууд» (1956 он), «Таабаринууд» (1959 он), «Буряад арадай оньһон, хошоо үгэнүүд» (1960 он), «Абай Гэсэр» (1963 он), «Хуушанай үлэгдэл» (1964 он), «Боосоото урилдаан» (1968 он) гэхэ мэтын номуудынь аман зохёолой дээжэтэй маанадые танилсуулна.

Гэхэтэй хамта, аман зохёолой һайн, һайхан талые харуулжа бэшэһэн статьянууд олон ааб даа. Буряадай уран зохёолой үдэр бүриин һониниие хэр угһаа нааша наринаар суглуулһан, суглуулханьшье мэдээжэ. Энэнь «Совет буряад уран зохёолой түүхэ» гэһэн номдо орохо юм.

Жара наһанай дабаап дээрэһээ бүхы юумэн тон элеэр харагдадаг аабза. Хэгдэһэн юумэн яһала ехэшье һаа, үшөө хэгдээгүй юумэн хүниие ходо зоригжуулдаг, урмашуулдаг гээшэ. Үльгэршэ, дууша ахамад нүхэрөө жара наһанайнь дундаршагүй һайхан баяраарнь амаршалаад, саашадаа хүнгэн залуу, шогтой хүхюу, үнөөхил ажалша бэрхэ зандаа ябахыень юрөөнэбди.

И. КИМ.

Д. МАДАСОНДО

Дольёон, Дольёон
дорюун шүлэгөөр солгёон.
Донгодомо шубуудтал
Ирагуу гоёор
Досоо шуналай оёор
Доһолгоно зүрхэ орёон.
Иимэл хадаа
Дольёомнай
Эдир зандаа
Жара хүрөө.
Эдеэтэйхэн шүлэгөө
Энжэ болгон мүнхэлөө.
Оһойн голой нуга
Олон сэсэгээр задараа.
Оюун бэлигш, Дольёон,
Одоол энээндэл бадараа.
Буряадай поэт болоһондоо
Булган малгай үмдөөгүйш.
Бухал шэрэхэ һамбаандаа
Бугааг һара анжарааш.
Үдэшын ёохорто хатархадаа,
Үргэн дайдаяа амисхааш.
Эршэтэй ёохорой түргэндэ
Эхин мүрнүүдш эбхэрээ.
Залуу басагадай зүрхэдэй
Зали абан эршэдээ.
Дольёон, Дольёон, эндэһээл
Добын оройһоо аялгалһаар
Уянгата шүлэгүүдшни
Оһойн голой долгидой
Ангар мүрэндэ шудхаһандал
Абжаа Буряадайнгаа поэзидэ
Абажа ерэбэл хубитаяа,
Хүндэтэ манай Дольёон,
Хүбүүн байнаш даа солгёон.
Оюу үгэһэн Осаагаа,
Ольһото тоонто нютагаа
Түрүү түрүү мүртөө
Төөдэй шэнги һуулгыши.
Таабай шэнги өөрөө
Тамхи бааюулан нүхэдөөрөө
Таабари, онтохо, оньһоёо
Таатайханаар хөөрэн һуугыши.
Буряад ороной һайханда
Буга, һогоон табараг лэ,
Буряад поэзиин һайханда
Бултанаймнай оюун һалбараг
лэ.
Һануулан, һануулан наһыень
Халташье һаань бү һурагты,
Залуу зандаа дундамнай
Жаргахажа маанадаараа ябаг лэ.

Ц-Д. ДОНДОКОВА.

СИБИРЬ—ЭЛШЭ ХҮСӨӨР БАЯН ХИЗААР

Советскэ Союзай энергетическэ нөөсэнүүд оронoймнай газар дайдада тон адли бэшээр хубаарилагданхай. СССР-эй хүн зонойнь олонхи ба промышленностиин гол һалбаринууд оронoймнай европейскэ хубида, энергетическэ нөөсэнүүдынь гол түлэб азиатска хубидань. Энэ тэгшэ бэшэ хубаарилые ямар аргаар тааралдуулхаб? Сибириин зүүн районууд энергетическэ нөөсөөр илангаяа баян аад, оронoйнгоо түбэй областьнуудһаа 3—4 мянган километрээр холо оршодог лэ.

Манай Сибирь нэн түрүүн асари ехэ электростанцинуудаараа бүхы дэлхэйдэ суурхаһан гээшэ. Ангар мүрэн дээрэ Братска, Енисей дээрэ—Красноярска ГЭС-үүд баригданхай. Электрын элшэ хүсэ эгээн ехээр үйлэдбэрилдэг одо мүшэд гэжэ эдэ ГЭС-үүд тон зүб нэрлэгдэдэг. Түрүүшынь ГЭС-эй үйлэдбэриин хүсэн 4,5 миллион киловатт, нүгөөдынхинь—табан миллион киловатт, саашадаа зургаа миллиондо хүргэгдэхэ.

Үнэхөөрөө Ангар, Енисей мүрэнүүдэй энергетическэ нөөсэнүүд гайхамшаг ехэ—265 миллиард киловатт-часһаа үлүү. Ашаглалгада үгтэһэн Братска, Эрхүүгэй, Красноярскын ГЭС-үүдһээ гадна, Усть-Илимскэ, Саяно-Шушенска ГЭС-үүд баригдажа байна. Үшөө тиихэдэ нэрлэгдэгшэ хоёр мүрэн дээрэ баригдаха Майнска, Средне-Енисейскэ, Богучанска ехэ ГЭС-үүдэй проект зохёогдоно.

Проект соо хараалагдаһанай ёһоор Ангар ба Енисей мүрэнүүдэй ГЭС-үүдэй үйлэдбэрилһэн электрын элшэ хүсэн орон доторнай эгээл хямда: нэгэ киловатт-часынь оройдоо 0,03—0,04 мүнгэтэ байха юм .

Гэбэшье Зүүн Сибириин энергетическэ нөөсэдэ (ойрын 20—30 жэл соо) хүсэ ехэтэ мүрэнүүдынь гол шухала байхаяа болихо зэргэтэй. Ямар ушар дээрэһээб гээд хараад үзэе. Бүхы дэлхэйн дээрэхидэл адли СССР-тэ электрын элшэ хүсэн гол түлэб тепловой (түлишөөр хүдэлдэг) электростанцинуудаар үйлэдбэрилэгдэнэ. Мүнөө дэлхэй дээрэ үйлэдбэрилэгдэдэг бүхы элшэ хүсэнэй 83—84 процентнь тепловой электростанцинуудта хүртэнэ. Тэрэшэлэн Советскэ Союзай энергетикэ саашадаа гол түлэб тепловой электростанцинуудта түшэглэхөөр хүгжөөгдэнэ. Оронoймнай европейскэ хубидахи ехэ ГРЭС-үүдэй заримыень соргоор дамжуулагдадаг нефть ба газаар хангажа болохо юм. Энэ ушарта шулуу нүүрһэ соргоор дамжуулхын аргагүй.

Сибириин, тэрэнэй хүршэ— Казахстанай шулуу нүүрһэнэй үзэгдөө дуулдаагүй ехэ баялиг электрын элшэ хүсэ айхабтар ехээр үйлэдбэрилхэ арга олгоно. Красноярска хизаарта Канско-Ачинска нүүрһэнэй бассейн нээгдэнхэй. Энэ бассейн геологическа ба экономическа талаараа онсо шэнжэ шанартай. Мүнөө Транссибириин түмэр замые зубшаад олдоһон нүүрһэнэй нөөсэ 1,2 триллион тонно хэмжээтэйгээр тодорхойлогдоһон байна. Эндэ нээмэл аргаар малтагдаха асари ехэ разрезүүд байгуулагдаха. Нүүрһэнэйнь хэбтэшэ газарай нюруула тон дүтэ, пластынь зузааниинь аяар 80—90 метр болодог!

Канско-Ачинска бассейндэ малтан абтаһан тонно нүүрһэн СССР дотор эгээл хямда байхаар хараалагдана. Нүүрһэнэйнь баялигта заха хизаар байхагүй.

Түлишөөр баян иимэ газарта тепловой электростанцинуудые бариххаһаа ондоо таатай зохид ямар арга байхаб? Эндэ гол шухала асуудалынь гэхэдэ, түби хоорондын «электро-хүүргэнүүдые»—4—5 мянган километр зайда электрын элшэ хүсэ дамжуулха лининүүдые барилга болоно бшуу.

Совет засагай түрүүшын үедэ электрификаци хадаа коммунизмын материально-техническэ үндэһэ һуури мүн гэһэн һургаал зохёогшо Владимир Ильич Ленин «Таймс» газетын инженернэ нэмэлтэ хуудаһанда толилогдоһон «электрын элшэ хүсөөр хангалгые нэгэдхэмэл гүримда оруулха» гэһэн статья тушаа иигэжэ бэшээ һэн:

«...Удаадахи үедэ ороной ажахыда хэрэгтэй электрын бүхы элшэ хүсэн шахтын үүдэндэ үйлэдбэрилэгдөөд, холын зайда утаһаар дамжуулагдадаг болохо. Зүгөөр энээн тухай эгээ мүнөө бодомжолхын аргатүй».

Мүнөө тэрэ үе саг ерэнхэй. Канско-Ачинскын баян бассейндэ инженернүүд тепловой хэдэхэдэн ехэ электростанци барихаар проект зохёожо эхилээ. Тэдэнэйнь нэгэн Итатска ГРЭС 45—50 миллион киловатт хүсэтэй байха. Энэнь арбаһаа дээшэ Братска ГЭС-эй зэргэ хүсэтэй болоно.

Хэдэн жэлэй саада тээ СССР-эй Наукануудай академиин Сибирскэ филиалай Сибириин энергетическэ институдай директор, академик Лев Мелентьевтэй Эрхүү хотодо уулзаха золтой байһанби.

— Сибириин энергетикын хүгжэлтэ, Сибириин өөрынь хэмжээгээр хизаарлагдаха асуудал бэшэ,—гээд академик онсо тэмдэглээ һэн.—Оронoймнай европейскэ хубиин түбые, мүн Украиные үглөөдэр электрын элшэ хүсөөр хангаха тухай асуудал Сибирьтэ мүнөөдэр шиидхэгдэжэ байна. Бодоод үзэгты: Канско-Ачинска уурхайн нэгэ тонно нүүрһэн Донецкэ уурхайнхиһаа аяар зургаа дахин хямда сэнтэй байха. Теэд нүүрһэ баруулжань түмэр харгыгаар зөөхэдэ гарза ехэтэй. Эрхим һайн арга гэхэдэ, энэ хямда түлишые байра дээрэнь хэрэглэжэ, электрын элшэ хүсэн болгоод, хэрэгтэй газартань утаһаар дамжуулха.

Итатска ГРЭС гээшэ энергетическэ түйлай ехэ комплекс байха. Үйлэдбэрилһэн элшыень Европо хүргэхэ таба шахуу миллион киловатт хүсэнэй «Электро-хүүргэ» эхилээд байһан арбан жэл соо баригдахаар хараалагдана. Энергетическэ иимэрхүү комплекс Экибастузай нүүрһэнэй бассейнай бааза дээрэ Казахстанда баригдажа эхилээ. Үйлэдбэриинь хүсэн хоёрһоо дээшэ дахин доогуур байха, теэд Экибастуз оронoймнай европейскэ хубида, мүн Ураалда нилээд дүтэ ха юм.

Экибастузһаа Тамбов хүрэтэр 2.500 километр зайда электрын элшэ хүсэ дамжуулха лининиин проект мүнөө зохёогдонхой. Иимэ «урасхал» ехэтэй линеэр жэл соо 40 миллиардһаа дээшэ киловатт-час электрын элшэ дамжуулжа болохо.

Экибастуз—Центр, удаань Сибирь—Центр гэһэн лининүүдэй баригдахада, оронoймнай зүүн зүгэй районуудые СССР-эй европейскэ хубиин энергосистемэтэй холбохо арга олдохо байна. Тиин Советскэ Союзай нэгэдхэмэл энергосистемэ байгуулагдаха бшуу. Тэрэнэй хүсэ шадалай хэм хэмжээе энергетигшье мэргэжэлтэй хүнэй ой ухаандаа багсаахань бэрхэтэй.

В.И.Ленин үшөө табин жэлэй саада тээ иимэ һанамжа хэлэһэн: «манай бүхы промышленность, тэрэнэй хамаг һалбариие адли тэгшээр хангажа шадаха ниитын нэгэ системэһээ электрын элшэ хүсэн абтаха. Энэ ушар хадаа болбосоруулгын промышленностиин предприятинуудта экономическа найдамтай үндэһэ һуури болохо зэргэтэй. Энээнгүйгөөр коммунизмын ёһо гуримда тааралдахаар үргэн хэрэглэлэй эд бараанай андалдаанай хэрэгтэй хэмжээндэ хүрэхэгүй байнабди».

СССР-тэ мүнөө хүсэ ехэтэй хэдэн энергосистемэ байгуулагданхай. Тэдэнэй эгээл ехэнь— оронoймнай европейскэ хубиин нэгэдэмэл энергосистемэ 100 миллион киловатт хүсэтэй. Станцинуудайнь хүдэлмэриин һайжархатай, хэрэглэгшэдтэ элшэ хүсэ зүбөөр табидаг болохотой хамта электростанцинуудай хүсэ ехээр арьбалха арга олдоно. Оронoймнай европейскэ хубиин энергосистемэ гансахан 1970 ондо гурба миллион шахуу киловатт электроэнерги арьбалаа. Бүхыдэнь абахада энэмнай аяар табан Днепрогэс болоно бшуу.

Электрын ехэ хэмжээтэй элшэ хүсэ дамжуулха Сибирь — Центр гэжэ стратегическэ липи айхабтар шухала үүргэ дүүргэхэ юм. Жэшээнь, Москва Красноярск хоёрой хоорондохи саг дүрбэн часай алгасаатай, Эрхүү — табан часай. Ушар иимэһээ промышленностиин энерги хэрэглэмжые сагай энэ алгасаан соо ашатай туһатайгаар тааруулха арга олдоно.

Итатска ГРЭС-эй комплекс ямар байхаб? Сибириин энергетикын шэнэ гигант түүхынгээ түрүүшын хуудаһанда мүр сараагаа үлөөжэ эхилээ урдань хаанашье туршагдаагүй шэнэ түхеэрэлгэнүүд ашаглагдана. Красноярска хизаарай Назаровска ГРЭС-тэ хахад миллион киловатт хүсэтэй шэнэ агрегат СССР-тэ анха түрүүшынхеэ туршагдаба гээшэ. Гансахан энэ агрегат бүхэли Днепрогэсэй зэргэ үйлэдбэриин хүсэтэй.

Эгээл иимэ асари ехэ хүсэтэй, үшөөшье ехэ — 800 мянган киловатт хүсэтэй агрегадууд Итатска ГРЭС-эй комплексдо ашаглагдаха юм. Энергетикын гол центрнүүдтэ бүри ехэ—1.200 мянган киловатт хүсэтэй агрегадууд табигдахаар хараалагдана. Иимэ агрегадуудай үйлэдбэрилһэн электрын элшэ хүсэн Ангар ба Енисейн гидростанцинуудайхидал хямда сэнтэй байха. Гэхэтэй хамта тепловой станцинуудые барилга өөрынгөө һайн онсо шэнжые алданагүй. Тэрэнь юуб гэхэдэ, барилгань түргөөр хэгдэнэ. Ехэ-ехэ гидроэлектростанцинуудай барилгын аяар 10—15 жэл соо үргэлжэлхэдэ, баһал адлирхуу хүсэтэй ГРЭС-ые 3—4 жэл соо барижа дүүргэдэг гээшэ.

Бүхы арга боломжонуудые, байгаалиин баялигые шэнжэлжэ үзөөд байхада, ойрын 15—20 жэл соо Канско-Ачинска нүүрһэнэй бассейн гансахан Красноярска хизаарай, тэрээндэ хүршэ районуудай энергетическэ шухала бааза болохо бэшэ, мүн СССР-эй нэгэдэмэл энергосистемэдэ гол һуури эзэлхэ юм. Тэрэшэлэн Сибирьтэ үйлэдбэрилэгдэһэн электрын элшэ хүсэн «Мир» гэжэ нэрлэгдэһэн электросистемын утаһаар Европын социалис оронуудта сэхэ дамжуулагдаха байна. Үзэгдөөгүй «Электро-хүүргэ» Дунай, Енисей мүрэнүүдэй эрьенүүдые холбохо байһандань этигэнэбди.

А. БЛОХИН.
(АПН).

СТАВРОПОЛИИН ХИЗААР. **Урупска комбинадай шанаржуулгын фабрика ашаглалгада һаяхан үгтэбэ. Энэ предприяти жэл бүри хэдэн зуугаад мянган тонно руда шанаржуулан гаргаха юм.** ЗУРАГ ДЭЭРЭ: **шанаржуулгын фабрикын флотациин отделени.**

ТАСС-ай фотохронико.

УНШАГШЫН ҺАНАМЖА

«МАРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭРНҮҮД»

Һаяхан Цэрэн-Дондог Хамаевай «Мартагдашагүй үдэрнүүд» гэжэ ном хэблэлһээ гаража, наймаанда тараба. Энэнь зохёолшын табадахи номынь болоно. «Далижаһан дальбараанууд». «Сагаан сэдьхэл», «Найдал». «Ниидэхын урда тээ» (ород хэлэн дээрэ) гэһэн номуудынь хэблэгдэһэн байха.

«Мартагдашагүй үдэрнүүд» гэжэ номынь һургуулиин үхибүүдтэ зорюулагдана. Эндэнь богонихон туужа, арбан юһэн рассказханууд хабсаргагданхай.

«Мартагдашагүй үдэрнүүд» гэжэ туужа соогоо дайнай хүндэ хүшэр жэлнүүдтэ хүдөө нютагта ажаһууһан үхибүүдэй һуралсалаа орхингүйгөөр һуража, сүлөө сагтаа түрэл колхоздоо аһан шадалаараа туһалан, халуун шулуу долёоһоор үндыһэн үхибүүд тухай домоглоно. Жалсаадай хэды багашье һаа, юумэ ухаалдиха бодоходоо һүбэлгэн, һурахадаашье бэрхэ, уян сэдьхэлтэй, зулгы илдам зантай хүбүүн. Мүн ажалша бэрхэ, туһамаршашье хүбүүн гэжэ элеэр харуулагдана.

Туужа соо үбэлэй эхинһээ зунай үбһэндэ ородог хаһа саг хүрэтэр үйлэнь үнгэрнэ.

Хэшээлэй һүүлээр Жалсаадай Дулгуудай эхэдээ хамһалсана. мүн үетэн нүхэдтэеэ наадахашье сагаа олоодхино. Эхэдээ хамһалсаад, гэрэйнгээ даабари дүүргэнгүй һургуулидаа ошоод, муу сэгнэлтэ абана. Тиигээд ханын газетэдэ гараад, гомдошоно. Сэдьхэлдээ хэды муудаашье һаа, ямар шалтагаанһаа боложо муу сэгнэлтэ абаһан, газетэдэ гараһан тухайдаа эхэдээ хэлэнэгүй, һанааень зобоохогүй гэжэ оролдоно. Бага сага юумэндэ зоригоо мохохогүй зоригтой, эрхые бэшэ, харин бэрхые һураһан хүбүүн гэжэ мэдэгдэнэ.

Гэбэшье Дулгуудайн хайшан гэжэ гансаардаһые, шуургата, бордоһотой үдэрнүүдтэ дааража ябаад хони харууһалһыень, Жалсаадай хүбүүнэй эхэдээ хэр зэргэ туһалдагые автор харуулангүй гарашоо. Энээниие халагламаар. Нэгэтэ хонидоо адуулжа ябаһан эхээ Жалсаадай һэльбэжэ, гэртээ ошожо эдеэлээд ерэхыень эльгээнэ. Иимэшүү юумэнүүдые автор нэгэ-хоёр үгөөр хэлээд лэ үнгэршэнэ. Мүн Чимидсуугай эхын гансаараа хони харадагыень туужа соо харанагүйбди. Теэдшье эхэнэрнүүдэй ганса гансаараа бүхэли гүүртэ хони даагаад байһан тухайда халта мүлтэ хэлэгдэбэшье, үнэншэхөөр бэшэ.

Туужын эхинһээ Жалсаадай дайнда ошоһон эсэгээе үгылжэ, уйдан гашуудана, һөөргөө бусажа ерэхыень үдэр һүнигүй хүлеэнэ. Мүн үгэ үсөөнтэй Дулгуудай хүбүүнһээ өөрэгүйгөөр үбгэнөө үгылхэ юм. Энээниие автор һайнаар харуулжа шадаа.

Үлэсхэлэн хооһон үедэ үхибүүдэй поли гаража, тариянай хоолоо түүдэг байһыень автор халта дурдан зураглаа. Теэд энэ ушар мүн лэ тодо һайнаар, дэлгэрэнгы хурсаар харуулагдаагүй. Юундэ гурбан үхибүүдэй нэгэндэнь хилээмэн байха юм? Тэрэ үедэ тиимэ элбэг хилээмэн байгаагүй. Туужа соо хилээмэнэй элбэг шэнгеэр харуулагдахада, үлэсхэлэн, эдеэ хоолой хомор, хони малай үргүүлдэг үе саг гэжэ огтошье һанахаар, этигэхээр бэшэ.

Жалсаадайтай суг һурадаг Шагдаахай гэгшэ һургаалда ахир тулюур, бэеэ үридэг, үетэн нүхэдөө айлгадаг, гэрэйнгээ даабари хүнһөө буулгажа бэшэдэг аашатай. Жалсаадай хэдышье хүсэгүй һаа, энэ муу аашатай Шагдаахайһаа огто айдаггүй, зоригтой байһыень автор харуулна.

Үхибүүдые һургадаг багша Бадма Базарович тухай хэлэнгүй гарахын аргагүй. Урдань багша байһан, һүүлдэнь колхозой түрүүлэгшээр хүдэлнэ. Теэд гайхалтай. Булимтаран ороһон дайсадһаа эсэгэ ороноо хамгаалхаа бүхы эрэшүүлэй фронт ошоод байхада, харин Бадма Базарович ямаршье гүй юумэ нютагтаа байха юм. Магад инвалид байгаа гү, али үтэлһэн хүн байгаа гү гэжэ һанахада, залуушаг хүн хэбэртэй. Хэды тиибэшье, Бата Базаровичай образ ялас гэмэ тодо хурсаар харуулагдана. Үхибүүдтэ дуратай, ямаршье хүнтэй хөөрэлдэжэ ядахагүй, хүнэй сэдьхэлэй уйдхар гашуудал таагаад, шадамар бэрхээр аргадаха. Үхибүүдые баярлуулаад, урмашуулан зарахадаа һайн хүдэлмэрилэгшэ гэжэ мэдэгдэнэ.

Жалсаадай Дулгуудай эхэтэеэ уйдхар гашуудал үзэн, дайнай үеын үлэн хооһон, хүйтэн үбэлые үнгэргэжэ, саашадаа ямаршье бэрхэшэлһээ тунхарихагүйгөөр бэежэн үндынэ.

Ниитэлэн хэлэхэдэ, «Мартагдашагүй үдэрнүүд» гэһэн ном уран зохёолшын ээлжээтэ туйлалта болоно. Энэ номые ехэ хүнүүдшье, үхибүүдшье һонирхон уншахал байха.

Г. ДАМБАЕВ.

АЙМАГАЙ ГАЗЕТЭНҮҮД МЭДЭЭСЭНЭ

ХҮГЖЭН ҺАЛБАРҺАН ТОСХОН

Үнгэрһэн 1970 оной туршада Хэжэнгэ тосхондо барилгын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдаа. Поликлиникэдэ, хүүгэдэй саадта нэмэлтэ барилга хэгдэһэн байна. Уһа бүлэхэ башни, Соведүүдэй байшан, котельнэ баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа. Ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха комбинадай байшангай барилга һаядаа дүүргэгдэхээр хараалагдана.

Ю. Гагаринай нэрэмжэтэ, Коммунистическая, Трактовая үйлсэнүүдтэ люминесцентнэ лаампанууд яларанхай.

Һаяын үдэрнүүдтэ аймагай түб һууринай 30 бүлэ шэнэ гэр байрануудта зөөжэ орохонь.

«Хэжэнгын гол» газетэ.

АЖАЛША ЭХЭНЭР

Елизавета Ивановна Грыдина Зэдын вольфрам-молибденэй комбинадай шанаржуулгын фабрикада хорин нэгэдэхи жэлээ хүдэлмэрилнэ. Тэрэнэй ажалладаг халаанай коллектив наймадахи табан жэлэй даабариие болзорһоонь арбан хоногоор урид дүүргээ. Ажал хүдэлмэридөө эрхим амжалта туйладаг нүхэр Грыдина ажалшадай депутадуудай аймагай Соведэй депутадаар һунгагданхай.

Е. И. Грыдина КПСС-эй ээлжээтэ XXIV съездын хүндэлэлэй бүгэдэ арадай мүрысөөндэ оролсоод, 1971 оной түрүүшын кварталай түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхээр зориглонхой. Шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрнүүдһээ бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, хүдэлмэридөө һайн үрэ дүн туйлана.

Захааминай «Ажалай туг» газетэ.

ҺААЛИШАДАЙ БАЯР

«Гигант» колхозой һаалиин 1-дэхи фермэдэ улаан булан һаяхан нээгдэбэ. Улаан булангай нээлгын баяр ёһололдо һаалишад, мал адуулагшад олоороо суглараа. Колхозой түрүүлэгшын орлогшо Н. Заиграев үгэ хэлэхэ зуураа ажалайнгаа һүүлээр һайнаар амарха аргатай болоһонтойнь дашарамдуулан фермын коллективые амаршалаад, саашанхи ажалдань ехэ амжалта хүсэбэ.

Тус колхозые шефтээ абаһан «Татарский ключ» карьерэй управлениин профсоюзай месткомой түрүүлэгшэ М. Зимин фермын малшадта 100 хэһэг ном, баян бэлэглэһэн байна.

Һүүлээрнь Шэнэ Бэрээнэй дунда һургуулиин һурагшад сугларагшадта һонирхолтой концерт харуулаа.

Загарайн «Вперед» газетэ.

ШЭНЭ УУРХАЙ

Шэнэ жэлэй урда тээ Галуута-Нуурай 7/8 шахтада ехэхэн хубилалта болоо—31-бис уурхай ашаглалгада оруулагдаа.

Коммунист Г. А. Самсоновой хүтэлбэрилдэг хабсаралгын участогай бүхы хүдэлмэришэд бүтээсэ ехэтэйгээр ажаллажа, 31-бис уурхайе болзорһоонь урид ашаглалгада оруулһан байна. Эндэ СССР-эй хүндэтэ шахтер, партиин гэшүүн В. С. Можаровай бригада шалгараа.

«Улаан Сэлэнгэ» газетэ.

ҮБГЭЖӨӨЛЭЙ ТУҺАЛАМЖА

Аймагай арад зоной дунда мэдээжэ, хүндэтэй болоһон үнинэй малшан Ленинэй орденто Ринчин Сыденович Сындеев пенсидэ гараһаар үнинэй юм. Хэды ехэ наһатай болобошье, нүхэр Сындеев миинтэ һуудаггүй хүн. Үбэлэй янгинама хүйтэнэй эхилээд байбашье, коммунист Сындеев колхозойнгоо хүсэ тамир муутай 40 гаран мал һайн дураараа тушаажа абаад, оролдосотой һайнаар харууһалжа байна.

Р. С. Сындеев бүхы малаа хоролтогүйгөөр үбэлжүүлхэ зорилго урдаа табинхай.

Ажахын «Малшан» газетэ.

ПОРП-гэй ЦК-гай Политбюродо

ВАРШАВА. (ТАСС). ПАП агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, ПОРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Э. Герегэй, ПНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ П. Ярошевичэй, СЕПГ-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, ГДР-эй Гүрэнэй Соведэй Түрүүлэгшэ В. Ульбрихт ба ГДР-эй премьер-министр В. Штоф гэгшэдтэй Берлиндэ уулзажа, хөөрэлдэһэн тухай тоосоон ПОРП-гэй ЦК-гай Политбюрогой заседани дээрэ харагдаба.

ГДР-эй хүтэлбэрилэгшэдтэй уулзаһанай дүнгүүд ПОРП-гэй ба СЕПГ-гэй хоорондохи аха дүүгэй харилсаа холбоо дам саашадань бэхижүүлгэдэ, Польшын ба ГДР-эй хоорондохи хани барисаа, бүхы талын харилсаа холбоо дам саашадань бэхижүүлгэдэ туһалха гэжэ гүнзэгыгөөр этигэжэ байһанаа Политбюро элирхэйлэн мэдүүлбэ. Социалис хани барисаата гүрэнүүдэй нэгэдэл бэхижүүлгэдэ тэрэ уулзалга шухала туһа нэмэри болохо.

Тэрэшэлэн правительствын зохёоһон, 1971—72 онуудта гэр байра барилгын программа Политбюро хаража үзэбэ.

Патриодуудай амжалтанууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Меконг мүрэнэй адагта Урда Вьетнамай патриодууд амжалтатай хэдэн добтолго хэбэ гэжэ ВИА агентство мэдээсэнэ.

Чавинь провинциин Канлонгын райондо декабриин 3-һаа 25 хүрэтэр болоһон байлдаануудта Сүлөөрэлгын арадай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй сэрэгшэд дайсанай 160 солдадые алаһан, гэмтээһэн, хоёр самолёт буудажа унагааһан, сэрэгэй 3 автомашина үгы хэһэн байгаа. Баһал тэрэ провинциин Кауке гэжэ райондо январиин 2-то патриодууд марионеточнэ сэрэгэй 9-дэхи дивизиин батальониие добтолжо, 90 солдадыень үгы хэһэн байна.

Камау провинцида декабриин һүүлээр марионеточнэ сэрэгэй 50 гаран солдадые патриодууд алаһан, гэмтээһэн байба.

Бенче гэжэ провинцида декабриин 27-ной һүни 26-дахи шоссе зубшан, марионеточнэ сэрэгүүдые патриодууд хяа бута сохибо. Тэдэнэр дайсанай 30 солдадые алаһан, шархатуулһан, сэрэгэй склад галдаһан байна.

Ратьзя провинцида Сайгоной сэрэгүүдтэй дайлалдаха зуураа, патриотическа сэрэгүүд 110 солдадыень алаһан, шархатуулһан байгаа. Январиин 3 ба 5-най үдэрнүүдтэ үшөө 30 солдадыень үгы хээ.

ХИЛЫН СААНАҺАА

АМЕРИКЫН КОМПАНИ ГҮРЭНЭЙ МЭДЭЛДЭ АБТАБА

ЛА-ПАС. (ТАСС). «Интернэшнл металл процессинг компани» гэжэ Америкын хадын-рудна компаниие гүрэнэй мэдэлдэ абаха тухай шиидхэбэри Боливиин правительство гаргаба.

Министрнүүдэй кабинедэй заседани дээрэ абтаһан декредэй ёһоор, зөөриинь түлөө мүнгэ компаниин эзэдтэ түлэгдэхэ болобо. Түлэхэ мүнгэнэй хэмжээ тодорхойлхын тулада тусхай комисси байгуулагдаа. Тэрэнь өөрынгөө һанамжые 30 хоногой турша соо правительствада хүргэхэ ёһотой.

Энэ компаниие гүрэнэй мэдэлдэ абахын түлөө Боливиин үргэн ниитэ удаан саг соо эрилтэ хэжэ байһан юм.

БОЛИВИДАХИ БАЙДАЛ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Гүрэнэй урбалта үйлэдэхөөр хорото этэгээдүүдэй хэһэн һэдэлгын буруу һурэһэнэй һүүлээр Хуан Хосе Торресэй правительствын байдал бэхижээ гэжэ Боливиин политическэ ажал ябуулагшад тоолоно.

Правительствада эсэргүүсэһэн буруу үзэлтэн зэбсэгтэ хүсэнүүдһээ бултадаа зайлуулагдаа гэжэ ЮПИ агентствын корреспондент бэшэнэ. 17 офицер, тэрэ тоодо буһалгаа толгойлһон хоёр полковник, сэрэгэйнгээ нэрэ зэргэһээ хаһагдаба.

Гадаадын предприятинуудые гүрэнэй мэдэлдэ абаха политикэеэ Хуан Хосе Торресэй правительство саашаньшье үргэлжэлүүлхээр эрид шиидэнги гэжэ мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

Хархис эмхи элирүүлэгдэбэ

САНТЬЯГО. (ТАСС). Эгээн лэ хархис этэгээдүүдые нэгэдүүлжэ байгаа баруунай үзэл баримталһан нюуса эмхи правительствада эсэргүү хорото ажал ябуулгаяа Сантьяго ба Чилиин бусадшье городуудта дэлгэрүүлбэ. Тэрэ эмхидэ мүн томо монополинуудай түлөөлэгшэд оролсоно. «Насьон» газетын мэдээсэһэнэй ёһоор, энэ эмхиин гэшүүд шахардуу шанга байдал орон соо бии болгохо, правительствада эсэргүүгээр тэмсэхыень ажалшадые тухирха зорилго табина.

Правительствыя дэмжэжэ байгаа Чилиин арад зон тухиралгада орохогүй, хархис этэгээдүүдэй хорото һанамжануудые таһалдуулха гэжэ тэрэ газетэ бэшэнэ.

Индохитадай фронтнууд дээрэ

ХАНОЙ. (ТАСС). Урда Вьетнамай, Лаосой ба Камбоджын патриодууд империалис эзэрхэг түримхэйшүүлтэй эсэргүү тэмсэхэдээ шэнэ илалтануудые туйлана.

Сүлөөрэлгын хэблэлэй агентствын мэдээсэһэнэй ёһоор, Урда Вьетнамай патриодууд Камау провинцида марионеточнэ сэрэгэй ротые үгы хээд, дайсанай 3 вертолёт буудажа унагааба.

6 ба 7-дохи харгынуудай оршон тойрон дайлалдажа байгаа Камбоджын патриодууд декабриин 28-һаа январиин 3 хүрэтэр дайсанай 350 солдадые алаһан, гэмтээһэн, сэрэгэй 18 машина үгы хэһэн байна.

Лаосой патриотическа фронтын сэрэгшэд Пакхонгом, Аттопе шадар дайлалдаха зуураа, дайсанай 150 гаран солдадые алаһан, шархатуулһан байгаа. Январиин 3-да Лаос патриодууд американ 1 самолёт буудажа унагаагаа. Тиихэдээ бүхы дээрэнь США-гай 1574 самолёт сохижо унагааһан болоно.

Гэмтэ шэнэ үйлэ хэрэг түхеэрэгдэжэ байна

НЬЮ-ЙОРК (ТАСС). Урда Вьетнамай хойто зүгэй районуудай хүн зониие урда районуудта олоорнь нүүлгэхэ түсэбэй табигдаһан тухай «Нью-Йорк таймс» газетын Сайгоной корреспондент мэдээсэбэ. Урда Вьетнамай хэдэн миллион таряашадые хоёр-гурбан жэлэй турша соо хүсөөр нүүлгэхэ гэжэ тэрэ түсэбөөр хараалагдана. Тэдэнэр хари газар нүүжэ ошоод байхадаа, Урда Вьетнамай газарай эзэд баяшуулай зарасанарынь болохо юм.

«Акция сопротивления» гэжэ шэнэ түхэлэй фашис организациин эмхидхэһэн хорото муухай аашануудые буруушаан, коммунистнууд, мүн бусад политическэ партинуудай гэшүүд, профсоюзуудай, залуушуулай ба студентнүүдэй эмхинүүдэй түлөөлэгшэд улаан тугуудтай, нацизмда эсэргүү лозунгнуудтай Бонной гудамжада гаража, орон доторхи баруун-экстремистскэ организацинуудые усадхаха, ФРГ, Советскэ Союз ба ПНР-эй хоорондо хэгдэһэн договорнуудые эсэслэн баталха эрилтэ табина.

КЕЙСТОН—ТАСС-ай фото.

ҮГЫТЭЙШҮҮЛЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

ОТТАВА. (ТАСС). Январиин 25-най үдэрые социальна талаараа буруу байдалые, Канадын олон миллион үгытэйшүүлэй хүндэ байдалые буруушааһан национальна үдэр гэжэ соносхохо гэһэн шиидхэбэри үгытэйшүүлэй бүхэканадын конференци гаргаба.

Канадын экономическа соведэй мэдээнүүдээр, энэ ороной 50 [...]лион хүн зон, ондоогоор хэлэбэл арад зонойнь дүрбэнэй нэгэ [...] үгытэй ядуу байдалһаа ядаржа [...]даг. Хахад миллион шахуу хү[...]ниинь мүнөө үедэ ажалгүй. Хү[...]мэригүйдэлгые усадхаха, үгытэй[...]лэй байдал һайжаруулха, социа[...] хойшолуулагдашагүй асуудалну[...] шиидхэхэ ашатай һайн хэмжээ[...]дые дары абаха эрилтэ энэ ко[...]ренци правительствын урда таби[...]

Гэмтэн сүүдэй урда зогсобо

БАРУУН БЕРЛИН. (ТАСС). Эзэмдэлгын английскэ секторто байдаг Тиргартенэй райондо совет сэрэгшэдтэ табигдаһан хүшөө памятнигай дэргэдэ жагсажа байгаа совет харуулда үнгэрэгшэ оной ноябриин 7-ной һүни добтолон ороһон фашис хүйхэр Вайль гэгшын хэрэг даб дээрэ хаража үзэлгэ Моабидай районой уголовно сүүдэй байшан соо январиин 11-дэ эхилбэ.

Баруун Берлиндэхи Британиин сүүдэй засагай үзэмжэдэ тэрэ Вайлиин хэрэгые дамжуулха тухай асуудал даб дээрэ хаража үзэлгын үедэ шиидхэхэ ёһотой.

Ольстердохи байдал улам хурсадаһаар

ЛОНДОН. (ТАСС). Ольстердохи [...]литическэ байдал улам хурсада[...] Январиин 12-ой һүни Белфас[...] католическа районд Англиин со[...]дуудай, залуушуулай хоорондо ш[...]га тулалдаан болобо.

Хүдэлмэригүйшүүлэй бүри [...]шоржо, ажалшан зоной бай[...] улам муудажа байһан ушар Х[...] Ирландидахи байдалай улам ша[...]дуу боложо байһанай гол шалта[...]най нэгэниинь болобо гэжэ х[...] тоолоно.

Маккартизм дахинаа толгойгоо ургэжэ эхилээ

ВАШИНГТОН. (ТАСС). Дайнда эсэргүү хүдэлөөндэ хабаадагшадай үшөө нэгэ бүлэгые сүүдлэхээ американ засагаархид түхеэржэ оробо. Юстициин министр Митчеллэй мэдээсэһэнэй ёһоор, шажанай санартай хэдэн хүниие ФБР арестовалаад, «Вашингтондохи федеральна зургаануудые дулаасуулдаг газар дорохи түхеэрэлгэ тэһэлхэ, национальна аюулгүйн хэрэгээр президентын тусхай туһалагша Г. Киссинджерые хулуужа абаашаха зорилготой үгэ[...] гэ хэбэ» гэһэн зэмэ тэдээндэ то[...]

Теэд тэрэ зэмыень гэршэлхэ я[...]шье баримтануудые сүүдэй засаг[...]хид харуулжа шадахагүй байба.

Буруу үзэлтэй гэжэ хүнүү[...] олоорнь мүрдэжэ эхилһэн бари[...]нууд энэ орон соо маккартизмын [да]хинаа толгойгоо ургэжэ эхил[...] гэршэлнэ гэжэ США-гай түрүү [...]тэй зон тоолоно.

ҮХЭЛӨӨР ЗУГАА НААДА ХЭЖЭ БАЙҺАН ЯВАДАЛ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Мичиган нуурай оёорто тэһэрээгүй водородно бомбо хэбтэжэ магад гэжэ «Чикаго дэйли ньюс» газетэ һая бэшэбэ. «В-52» гэжэ стратегическэ бомбардировщигой энэ оной январиин 7-до Мичиган нуурта унаһандань Чикаго городой, тэрээндэ дүтыншье улад зон һанаагаа ехээр зобонхой. Иллинойс штадһаа США-гай конгрессэй түлөөлэгшэдэй палатын гэшүүдээр һунгагдаһан А. Миква, Р. Пучински гэгшэд тэрэ самолёт водородно бомбо абажа ябаһан юм аа гү, али үгы гү гэжэ шалгажа эхилбэ гэжэ газетэ мэдээсэнэ.

Тэрэ самолёт миин лэ тренировочно ниидэлгэдэ ябаһан юм, ядерна зэбсэг абажа ябаагүй гэжэ Пентагоной түлөөлэгшэ Миква Пучинские хоёрые этигүүлхэ һанаатайгаар хэлэбэ. Теэд «зэбсэгтэ хүсэнүүдэй түлөөлэгшэдэй хэлэһэн юумэндэнь этигэхээ болишонхойбди, яахадааб [...] хэдэ, тэдэнэр ехэнхидээ худалаар [...]лэдэг» гэжэ Миква мэдүүлбэ.

Стратегическэ авиациин «В-[52]» гэжэ самолёдууд водородно бо[мбо] тээжэрхинхэй Холбоото Штадууд[...] гүүр ходо ниидэжэ ябадаг гэжэ [Пу]чински хэлэбэ.

ИЗРАИЛИИН ЗАСАГААРХИДАЙ БУЛИМТАРАЛГЫН ТҮСЭБҮҮД

НЬЮ-ЙОРК. ТАСС-ай корреспондент О. Пивоваров иигэжэ дамжуулна:

Г. Ярринггын Иерусалим ошоһоной дүнгүүдэй нюусалагдажа байһан мүртэньшье, Израилиин хүтэлбэрилэгшэд Дүтын Зүүн зүгтэхи арсалдаае эбэй ёһоор шиидхэлгэдэ һаад хэмээр хараа бодол баримталба гэжэ ООН-ой дэргэдэ түлөөлэгдэһэн журналистнууд мэдээсэнэ.

Г. Яррингтай уулзахадаа, Израилиин хүтэлбэрилэгшэд шанга эрилтэ табиһан, араб ямар газар дайдые өөһэдтөө үлөөхэ гэжэ байһанаа тэмдэглэһэн карта Г. Ярринггда харуулһан байгаа гэжэ журналистнууд мэдээсэнэ.

Булимтаралгынгаа политикые Израилиин хүтэлбэрилэгшэдэй орхёогүй байһыень, эзэмдэн абаһан араб газар дайдын горитой хубиие өөһэдтөө үлөөхэ хүсэлтэй байһыень ондоо тээһээшье оло дахин эли болоо. Голанска үндэрнүүдые, тэрэшэлэн Газын райониие бүхыдэнь, Иерусалимай араб хубиие, эзэмдэһэн бусадшье газарнуудые заатагүй өөһэдтөө үлөөхэ гэжэ Израилиин хүтэлбэрилэгшэдэй хүсэжэ байһаниинь США-да гараһан нэгэ номһоошье эли болобо.

„Хара ирбисүүдтэ" дахи[н] добтолго хэгдэбэ

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Северная [Ка]ролина гэжэ штадай Уинстон-Сей[лем] городто «Хара ирбис» гэжэ пар[тиин] штаб-квартирада полициин томо [...]лэг январиин 12-то добтолго х[э]... Полициинхид штаб-квартирын [...]шангые ехээр буудаһанайнгаа һ[үү]лээр, нюдэнэй нёлбоһо адхаруул[ха] граната шэдээ. Энэ үедэ тэрэ бай[шан] соо байһан хоёр хүн, нэгэниинь [...]тай хүбүүн, полицяар арестов[а]даһан байба.

Иорданидахи байдал

БЕЙРУТ. (ТАСС). Бейрудта аб[та]һан мэдээсэлнүүдһээ хаража үзэ[хэ]дэ, дайн байлдаа болюулхые ур[и]һан хамтын мэдүүлгэ Иордани[н] правительствын, Палестинын пар[ти]зануудай түлөөлэгшэдэй Амман[да] гаргаһанайнь һүүлээр Иордани[н] ниислэл хотын байдал түбхинэбэ [...]жэ ойлгохоор. Табан хоногой тур[ша] соо үргэлжэлһэн буудалдаан һал[...] дуулдахаяа болибо. Гэбэшье Ам[ма]най ниитын бүхы зурганууд, м[а]газинууд ба һургуулинууд хаал[та]тай байһаар зандаа. Городой тра[н]спорт хүдэлнэгүй.

ИЗРАИЛЬДА ТУҺАЛАМЖА ДАХИН ҮЗҮҮЛЭГДЭХЭ БОЛО[БО]

ВАШИНГТОН. (ТАСС). 1971 оной бюджедэй гаргашын хубида 1,8 миллиард доллар үшөө нэмэжэ һомол[хо] гэһэн хуулида США-гай президент Р. Никсон гараа табиба. Тэрэнэй 500 миллион долларынь сэрэгэй «нэмэлтэ» туһаламжа болгогдожо Израильда үгтэхэ юм.

Редакторай орлогшо М. Н. НИМАЕВ.

Алексей БАДАЕВ.

НАЙМАН МҮРТЭЙ ШҮЛЭГҮҮД

* * *

Дулаахан элшэдэ, шүүдэрэй һэрюундэ
таашаахадан,
Булашын обоохой дээр урганал набша сэсэгүүд.
Мүнөө аниргүй доронь хэбтээшэдые үни хада
Мүн лэ баясуулдаг байгаал набша сэсэгүүд.

Наһа барагшадай нангин дурасхаал һэргээжэ,
Булашын обоохой дээр урганал набша сэсэгүүд.
Габьяатантай зэргэлээд хойрогууд хэбтэнэ гэжэ
Хаанаһаа мэдэхэнь бэ даа набша сэсэгүүд.

* * *

Наранай элшэ бараниень буляаха юм гэһэндэл,
Нюргаа тодон шулуун дээр хэбтэнэш үглөөнэй.
Хажуудаш һуунаб, юртэмсөөр һонирхоогүй
юумэдэл,
Харин бодолни ажалланал забда сүлөөгүй.

Ажабайдалһаа зүүдэнэй үлүү һайхан юумэдэл,
Амтатай нойртоо энеэбхилэн хүхинэш
зүгөөргүй.
Хабтагай саарһан дээр зобоноб ехэ эсэһэндэл,
Харин бодолни ажалланал забда сүлөөгүй.

* * *

Харьялаа горхон нюруудаа дулаан мэтэ байдаг.
Харин гүнзэгы руу хургадаа хээд турша даа—
Хайрама хүйтэнһөө хургадшни хүлдэшэн алдаха.

Харахада зариманһаа халуу бутаран байдаг.
Харин доторыень халта малтаад турша даа —
Хооһон сэдьхэлһээнь нюрга рууш хүйтэ дааха.
Хүнүүдһээ, малтамал мэтээр, хоргодожо ябаа
Хэрэгтэй зүйл ямаршье юумэнһээ оложо аба.

* * *

Шагна даа, шүлэгни, һүнеэрээ унтангүй зобоод,
Шамайе, барилгашандал, бодхоогооб гэр мэтээр.
Хүсэл бодолоо, зүрхэнэйнгөө дулаае шамда
үгөөд,
Хүнүүдэй анхаралда табинаб өөрыгөө мэтээр.

Уридшалан хуби заяаеш таажа шадаха гүб?
Урдахи зүргэшни хайшалхаб хотирон гүйгөөд?
Ажалша хүнүүдэй зүрхэдтэ түлхюур олохо гүш,
Али хосорхо гүш мартагдан, хэндэш
туһагүйгөөр?

„ПРАВДА БУРЯТИИ" МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Хонишодой ажалай халуун хаһа» гэһэн түрүү бэшэг. Буряадай транспортна управлениин хүдэлмэрилэгшэдэй социалис уялганууд. «Юһэдэхи табан жэлэй түрүүшын жэл» гэһэн гаршаг доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: «Коммунистнуудай шүүмжэлэлые хараада абан» гэжэ З. Михайловай корреспонденци. Гахай үсхэбэрилхэ асуудалаар И. Хамагановай статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Агуу ехэ хани барисаан» гэһэн Д. Улымжиевай статья. Хилын саанаһаа абтаһан ТАСС-ай мэдээсэлнүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Поэт ба эрхэтэн» гэһэн И. Кимэй статья. П. Казариновай фоторепортаж.

СЭНХИР ЭКРАНУУДТА

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА: 14 часһаа эстрадын шэнжэлэл. 15.20—концерт. 16 часһаа 18.25 минута хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 16 часһаа орон доторхи һонин. 16.15—«Үхибүүдтэ заахан ангууд тухай» гэһэн дамжуулга. 16.40—концерт. 17.25—«Залуушуулай барилга» гэһэн дамжуулга. 18.25 минутаһаа 22.30 минута хүрэтэр амаралта. 22.30 минутаһаа 01 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 22.30—орон доторхи һонин. 22.45—«Фотосимфония» гэһэн телевизионно фильм. 23.30—КПСС-эй XXIV съездые угтуулан» гэһэн дамжуулга. **НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА. УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:** 18 часһаа үхибүүдтэ зорюулагдаһан дамжуулга. 18.25 минутаһаа 21 час хүрэтэр Москваһаа дамжуулга. 18.25—телефильм. 19.40—һүүлэй һонинной программа. 20 часһаа конькигаар СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн наадан харуулагдаха. **УЛААН-ҮДЭ ХАРУУЛНА:** 21 часһаа телепанорама.

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора—54-54, приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редактора—62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—66-76, отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—64-36, 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленности и строительства—61-35, советского строительства и быта—69-58, культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, информации—34-05, общественная приёмная—56-62, машинное бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР ● Н-03321. Заказ № 856.